

Rudar

časopis poslovnega sistema Premogovnik Velenje

november 2002,
številka 9, leto XXXVI

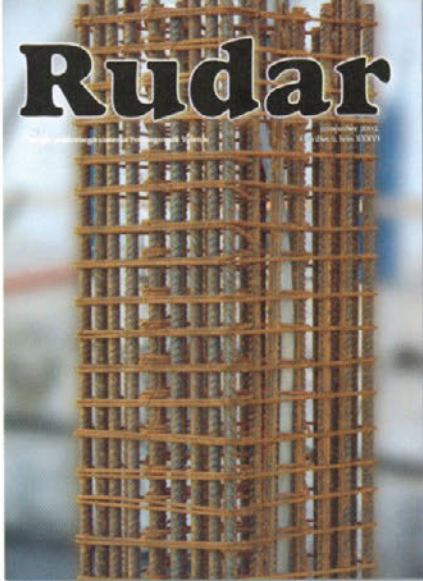

foto: Ivo Hans Avberšek

4

"Pri vseh razvojnih projektih smo naravnani v zniževanje stroškov proizvodnje premoga oziroma zniževanje cene premoga. Vsak od razvojnih projektov uvaja v premogovnik novo tehnologijo, nove postopke, novo dožemanje stvari, pri vseh smo v letu dni zelo napredovali," je Marko Mavec povzel ugotovitve z verifikacije razvojnih programov.

- 4 Razvojni projekti tečejo v dobrem tempu in z rezultati
- 5 Spremembe v treh hčerinskih podjetjih
- 6 Vedno več dela na zunanjih deloviščih
- 9 Bi kupili premogove brikete?
- 10 Okoljski programi
- 12 In tako bo vse drugače
- 14 NNNP
- 16 Dotrajano, zastarelo
- 17 Novice iz HSE
- 18 Dr. Dervarič se je predstavil novinarjem
- 19 Ne slovo, temveč počastitev sodelovanja

- 20 Naš gost: Boris Brinovšek
- 22 Obvezna uporaba zaščitnih očal
- 24 Leto 2003 bo za HTZ IP zelo zahtevno
- 26 Širitev inštituta ERICo Velenje
- 28 Drugačno spoznavanje učne snovi
- 30 Bojanu Adamiču za 90 let
- 32 Na obisku: Jernej Vogrin
- 36 Zdravje: Protin

Premogovnik Velenje je v gradbeništvu že prepoznaven kot izvajalec rudarskih gradbenih del. Poznan ni le po imenu, temveč tudi po kvalitetnem in zanesljivem opravljanju del. To je železo, iz katerega je treba kovati prihodek. Letos ga bomo pridobili več kot 400 milijonov SIT.

12

Pisalo se je leto 1984, ko so v začetku novembra stekla dela na gradbišču nove klasirnice in drobilnice premoga v Pesju. Danes je ob objektu 300 znova gradbišče, gradimo pa nov glavni izvoz premoga iz jame, ki bo bistveno pocenil pridobivanje premoga.

14

V oktobru in novembru smo v Premogovniku Velenje preverjali delovanje različnih služb, ki bi morale sodelovati v primeru požara in ekološke nesreče. Z vidika podjetja smo preverjali njihovo pripravljenost in usposobljenost za delovanje v skladu s Plani ukrepov v izrednih razmerah.

Izdajatelj

Poslovni sistem Premogovnik Velenje

Uredništvo

Glavna in odgovorna urednica: Diana Janežič

Novinarka in lektorica: Dragica Marinšek

Oblikovanje: Ivo Hans Avberšek

Naslov: Uredništvo Rudarja, Partizanska 78, 3320 Velenje, tel. 03/899 61 00, int. 18-15, fax. 03/5869-131

E-mail: Diana.Janezic@rlv.si, Ivo.Avbersek@rlv.si

Uredniški odbor

Božena Steiner, predsednica, Tatjana Krenker - gospodarsko področje, Marko Mavec - tehnično področje, Tomo Lipnik - sindikat, Pavel Župevc - svet delavcev, Janja Juvan - IP HTZ, Mojca Ževart - ERICo, Matjaž Černovšek - Gost, Tomaž Pungartnik - Habit, Slavica Pogorelnik - Kamnolom Paka, Milena Krofl - PLP, Miro Sitar - Telekom sistemi, Jožica Peterlin - Športno društvo

Grafična priprava Naš čas, d.o.o. Velenje
Tisk SET Vevče

Naklada 4000 izvodov

Mesečnik Rudar prejema zaposleni v poslovnem sistemu Premogovnik Velenje brezplačno. Davek na dodano vrednost po stopnji 8,5%. Poština plačana pri pošti 3320.

Ali smo dovolj pripravljeni, če nas preseneti katera od potencialnih nevarnosti?

V Premogovniku Velenje opravljamo dejavnost, kjer so številne nevarnosti sestavni del našega življenja. Odkopavanje premoga v jamskih prostorih je že samo po sebi opredeljeno kot delo s povečano stopnjo tveganja. Poleg tega pa s svojo dejavnostjo z različnimi dejavniki zelo močno vplivamo na okolje.

Vse nevarnosti smo v preteklosti prepoznali in jih skušamo v kar največji meri obvladovati.

Za obvladovanje vseh nevarnosti imamo v Premogovniku izdelane tri dokumente, in sicer:

- ✓ načrt obrambe in reševanja,
- ✓ načrt ukrepov v izrednih razmerah v okolju in
- ✓ požarne načrte.

V vseh teh dokumentih so prepoznane posamezne nevarnosti, obdelani preventivni ukrepi pred posameznimi nevarnostmi in ukrepanje v primeru nastopa posamezne nevarnosti.

Definirane so zadolžitve odgovornih oseb, načini obveščanja, poti umikov in potrebni ukrepi.

Glavni smisel izdelave vseh teh dokumentov je predvsem izobraževanje vseh, ki direktno ali indirektno vplivamo na okolje, za doseganje najvišjega možnega nivoja obvladovanja vseh nevarnosti.

Za obvladovanje potencialnih nevarnosti je preventivno delovanje največjega pomena. Zato je bistveno, da se zavedamo nevarnosti požarov v jami in na površini, nevarnosti vdora plinov, vode in tekočih peskov v jamske prostore, raznih eksplozij, izpada električne energije, nevarnosti seizmičnih pojavov, itd. Na površini so zelo pomembni vidiki obvladovanja vplivov različnih vrst nevarnih snovi na vodo, zemljo in ozračje.

Kljub stalnemu preventivnemu delovanju pa se nevarnim pojavom ni moč v celoti izogniti. Zato se usposabljam tudi za ukrepanje, če do teh dogodkov

pride. V jami temelji delo na jamski reševalni četi in proti požarnih skupinah, na površini pa kurativno delovanje v primeru posameznih nesreč temelji na usposobljenih in opremljenih enotah za zaščito in reševanje.

Usposobljenost članov jamske reševalne čete preverjamo v sklopu vaj, enkrat letno pa je vaja organizirana tudi skupno za vse čete slovenskih rudnikov.

Usposabljanje gasilcev poteka tudi po vnaprej določenih programih, svoje znanje pa preverjajo v različnih simuliranih vajah. Načrt ukrepov v izrednih razmerah v okolju predvideva tudi simulacije izrednih razmer, kjer se preverja predvsem sistem obveščanja. Letos smo zato namensko na površini izvedli dve vaji.

V oktobru, mesecu požarne varnosti je bila organizirana vaja gašenja požara na objektu 300 v Klasirnici. Sodelovali so gasilci Prostovoljnega industrijskega gasilskega društva Premogovnik Velenje in člani poklicnega jedra Gasilskega društva Velenje.

Druga vaja je potekala v sklopu obvladovanja izrednih razmer. Predpostavka je bila razlitje odpadnih olj pri prečrpavanju in njihov izliv v reko Pako. Tudi tu so pri eliminiranju tega nevarnega pojava imeli glavno vlogo ga-

silci, ki so za taka dela usposobljeni, primerno opremljeni in imajo dovoljenje za izvajanje teh del.

Obe vaji sta pokazali, da smo za take nevarne pojave ustrezno organizirani in usposobljeni, namen vsake vaje pa je, da se ob njej tudi kaj naučimo.

Kljub temu pa moramo vedno delovati tako, da do dogodkov, ki bi kakor koli ogrozili naše delo, ne bo prihajalo, ker vsak tak nevarni dogodek močno vpliva na varnost ljudi in ogroža ekonomičnost delovanja podjetja.

Mag. Marjan Kolenc

Razvojni projekti tečejo v dobrem tempu in z rezultati

Tretje leto zapovrstjo je v Premogovniku Velenje potekala verifikacija razvojnih programov, to je pregled izvajanja zastavljenih nalog na razvojnem področju in načrtovanje dela razvojnih skupin za leto 2003.

Uvod v predstavitev razvojnega dela je opravil **Marko Mavec**, vodja Tehničnih služb, ki je med drugim dejal: "Brez razvojnih nalog ni dolgoročnega razvoja in uspeha podjetja. Razvoj pomeni razvijanje in posodabljanje opreme, kar vodi k večanju produktivnosti, pomeni dvigovanje izobrazbene strukture zaposlenih ter zviševanje kakovosti izdelkov, storitev ter življenja in dela v podjetju. Razvoj je pogoj za uspešno rast podjetja; na eni strani ekonomsko rast, pomeni pa tudi krepitev konkurenčne sposobnosti, nove izdelke, nove trge in nova delovna mesta.

Vse bolj pomembno pa je tudi povezovanje razvoja. Evropa teži k razvojnemu povezovanju sorodnih branž in v eno takšnih povezav je vključen tudi Premogovnik Velenje. Imenuje se NESMI – evropska mreža rudarske in procesne industrije, ki se financira skozi 5. in 6. RTD program EU.

Zasedanje 6. programa je bilo med 12. in 14. novembrom v Bruslju, udeležilo pa se ga je več kot 8000 strokovnjakov iz 61 držav in 200 predavateljev. Iz Slovenije je na zasedanju bila ministrica za šolstvo, znanost in šport Lucija Čok.

5. program, ki je potekal od leta 1996 do 2002, je EU financirala z 2,7 milijarde evrov, v 6. program pa je vloženo že 17,5 milijarde evrov.

Mreža NESMI je namenjena povezavi vseh, ki se ukvarjajo z razvojem in raziskavami. Tudi Premogovnik Velenje poroča o svojem razvojno-raziskovalnem delu. Na osnovi vseh poročil nastaja internetna baza podatkov. Vrednost našega deleža v tej mreži je 14.000 evrov in ta znesek financira EU."

V Premogovniku Velenje teče osem razvojnih programov. Njihovi vodje so 13. novembra v Zeleni dvorani pred-

Marko Mavec

stavili dosežke dela razvojnih skupin v letu dni v tem vrstnem redu:

- ✓ RP za jamske proge, mag. Andrej Blažič,
- ✓ RP za pridobivanje in transport premoga, mag. Marjan Kolenc,
- ✓ RP za ekologijo delovnega okolja, Zdenko Lah,
- ✓ RP za energetsko varčno podjetje, Zdenko Lah,
- ✓ RP za transport in logistiko, Stanko Zagoršek,
- ✓ RP za čiste tehnologije uporabe premogov, Franci Lenart,
- ✓ RP za jamsko vrtanje, Bojan Lajlar,
- ✓ RP za racionalizacijo prezračevanja, Marko Mavec.

Ugotovitev predstavitev razvojnih programov je Marko Mavec takole povzel: "Pri vseh razvojnih projektih smo naravnani v zniževanje stroškov proizvodnje premoga oziroma zniževanje cene premoga. Na predstavitvi se je pokazalo, da je pri vseh projektih veliko tehnoloških novosti, da so pri vseh projektih zelo napredovali.

Za primer naj navedem razvojni projekt za jamske proge, kjer je skupi-

na pripravila progo, ki je podprta s sidri, ne več z ločnim podporjem, in to predstavlja že skoraj revolucijo v našem načinu podgrajevanja jamskih prog. Uporaba take tehnologije bi nam bistveno pocenila izdelavo prog in s tem tudi naš izdelek.

Podobno bi lahko navedel pri vsakem razvojnem projektu; vsak od njih je pomemben po svoje in vsak od njih uvaja v premogovnik novo tehnologijo, nove postopke, novo dojemanje stvari.

Najpomembnejše se mi zdi pa to, da se Premogovnik Velenje dobro razvija in da na tem področju nismo zaspali, kajti tehnologija je v premogovništvu zelo pomembna. V primerjavi s tujino smo še vedno zelo moderen premogovnik in po tem nas tudi poznajo. Prav zaradi omenjenih projektov imamo do dobaviteljev opreme tudi drugačne zahteve in pristop: mi namreč narekujemo tempo razvoja določene opreme konkretno za naše potrebe, ne pa, da bi, nasprotno, nam ponujali tehnične rešitve, ki bi jih mi morali uvajati v našo jamo."

Diana Janežič

Spremembe v treh hčerinskih podjetjih

Prestrukturiranje poslovnega sistema Premogovnik Velenje teče neprestano. Najbolj intenzivno poteka v zadnjih mesecih v GOST-u in PLP, spremembe se nakazujejo tudi v Kamnolomu Paka.

Poslovna vizija podjetja **GOST**, d.o.o je bila obravnavana na lanski poslovno-strateški konferenci in kot najbolj problematično področje se je pokazal profitni center gostinstvo. Po sklepu konference je bilo temu profitnemu centru dano na voljo 9-mesečno prehodno obdobje, v katerem naj bi popravil poslovne rezultate. Letos projekcije kažejo, da se ti rezultati niso izboljšali, zato se je vodstvo Premogovnika Velenje odločilo za dezinvestiranje tega dela podjetja GOST.

Tako je bil v oktobru v medijih objavljen razpis za oddajo ponudb za nakup dela podjetja, in sicer restavracije Klub, bistroja Arkada in Oaze. Kot je dejal direktor Premogovnika Velenje **dr. Evgen Dervarič**, potekajo s ponudniki razgovori o načinu prodaje. "Prejeli smo več ponudb, ki jih sedaj obravnavamo in vrednotimo in ko bo narejen izbor, bomo o tem tudi obvestili vse zaposlene.

Dejstvo je, da se negativno poslovanje podjetja ne sme nadaljevati. Letos je GOST v desetih mesecih ustvaril 93 milijonov SIT izgube, do konca leta pa naj bi se ta povečala na 122 milijonov SIT."

Podjetje **PLP**, Lesna industrija, je v desetih mesecih letos imelo 124 milijonov SIT izgube, do konca leta pa naj bi je bilo 145 milijonov SIT. Za zaustavitev tega trenda se je vodstvo odločilo za podoben ukrep kot v GOST-u. V medijih je bil prav tako objavljen razpis za oddajo ponudb za nakup profitnega centra lepljeni elementi v PLP.

"Ponudbe zbiramo še do 11. decembra in ko bodo znani rezultati, bomo zaposlene obvestili o sprejetih ukrepih," je povedal dr. Dervarič.

Sprememba pa se obeta še v enem hčerinskem podjetju, namreč v **Kamnolomu Paka**. Vodstvo podjetja se intenzivno dogovarja z vodstvom

Vegrada o povezovanju dejavnosti kamnolomov.

"Vegrad ima v svoji večinski lasti kamnolome na Selu, v Gorenju, Libojah in Stranica.

Z Vegradom smo razpravljali o prednostih povezave našega in njihovih kamnolomov in ugotovili, da bi združeno podjetje lahko predstavljalo kvalitetno surovinsko bazo za Premogovnik Velenje in Vegrad ter za območje Šaleške doline in njenega širšega območja.

Surovinska baza bi bili peski in gradbeni materiali, ki jih pridobivajo v kamnolomih, poleg tega bi imelo to

podjetje tudi surovinsko bazo za suhe betonske mešanice, ki sedaj delujejo kot profitni center Proizvodnja gradbenih materialov v HTZ IP.

V tej povezavi bi bila tudi priložnost za naše Tehnične službe, da bi vse storitve, ki jih izvajajo danes za Kamnolom Paka, izvajali v združenem podjetju.

Novo podjetje bi bilo samostojno; kakšni bodo deleži družbenikov, pa bo ugotovljeno na podlagi cenitev, ki se bo začela v decembru," je sklenil dr. Dervarič.

Diana Janežič

Vedno več dela na zunanjih deloviščih

Premogovnik Velenje je v gradbeništvu že prepoznaven kot izvajalec rudarskih gradbenih del. Poznan ni le po imenu, temveč tudi po kvalitetnem in zanesljivem opravljanju del. V podjetju uspešnost dela na tem področju zagotavljamo z dobrim interdisciplinarnim sodelovanjem med rudarsko-gradbeno dejavnostjo in pridobivanjem premoga.

Mag. Marjan Hudej

Kje vse in kako delamo, odgovarja direktor projektov mag. Marjan Hudej.

Rudar: "Kje vse potekajo sedaj dela na zunanjih deloviščih Premogovnika Velenje?"

Mag. Hudej: "Dela potekajo na vseh tistih lokacijah, kjer smo že kar nekaj časa. Lokacije so dokaj razpršene, a tako oddaljenega delovišča, kot je

bilo na Soči pri HE Dobljar, sedaj nimamo.

Zelo dolgo že delamo v rudniku Senovo v zapiranju in tam bomo še nekaj časa. V Pivovarni Laško že celo leto obnavljamo staro sladarno. Zaključujemo dela pri dveh plazovih: pri HE Fala in na magistralni cesti med Zagorjem in Trbovljami. Po prekinitvi nadaljujemo dela pri sana-

ciji potoka Trebuša v Velenju, vodimo pa posle pri raziskavah za črpalno HE Avče na Soči.

To so trenutno najbolj aktualni projekti, smo pa uspešno zaključili projekt sanacije žerjavne proge na našem dvorišču, kar smo izvajali skupaj s HTZ IP."

Rudar: "Lahko, prosim, podrobneje predstavite posamezna dela?"

Gradbeno jamo v JE Krško smo zaščitili s sidri, gradbeno mrežo in brizganim betonom, da smo preprečili premike zemljine v neposredni bližini reaktorja, ker bi se le-ta sicer samodejno izklopil.

Sanacija in statična ojačitev žerjavne proge na deponiji Premogovnika Velenje – s svojimi delavci in njihovim znanjem smo izvedli sicer strogo specialistične in tipično gradbeniške delovne prijeme.

Rekonstrukcija podpornega zidu pod cesto in nad reko Idrijco je bila opravljena po rudarski metodi brez rušitvenih posegov. Po gradbeni metodi zid najprej porušijo in nato betonirajo povsem novega. Naša metoda je cenejša.

Mag. Hudej: "Najbolj zanimivo delovišče je pri zapiranju **rudnika Senovo**, kjer opravljamo sanacijska dela po vdoru vode in blata iz ribnika. Sedaj smo v fazi zapiranja rudnika in to delo naj bi potekalo brez nevarnosti. Mi smo očistili vse proge in podgradili vse nevarne odseke prog.

Dela potekajo po novi pogodbi in v sodelovanju z RTH Trbovlje; ta naš skupni nastop pri nekem projektu je po svoje tudi zgodovinski dogodek. Z RTH načrtujemo, da bi sodelovali še pri nekaterih drugih projektih, predvsem pri tunelogradnji.

V **Pivovarni Laško** delamo že celo leto in dela opravljamo skupaj s HTZ IP. Rušimo in saniramo več kot 100 let star objekt sladarne. Rušimo nekatere dele stavbe in postavljamo ojačitvene armiranobetonske plošče ter tako pripravljamo statično primeren objekt. Načrtujemo, da bomo v Pivovarni Laško delali še celo prihodnje leto.

Po pridobitvi koncesije za sanacije plazov – Premogovnik Velenje jo je od Ministrstva za okolje, prostor in energijo pridobil spomladi letos – smo skupaj s podjetjem Rafael sodelovali pri **sanaciji dveh plazov**, in sicer pri HE Fala ob Dravi in na magistralni cesti med Zagorjem in Trbovljami. Dela smo končali sredi novembra.

Po svoje je zanimivo tudi delovišče pri sanaciji **potoka Trebuša** v Velenju. Zaradi omejenih sredstev v občinskem proračunu dela opravljamo s prekinitvami. Zdaj smo znova dobili naročilo za sanacijo odprtega dela Trebuše in vtočnega dela. Ta dela naj bi končali do konca novembra.

Poleti smo vodili raziskovalna dela za novo črpalno HE na reki Soči. Delali smo skupaj z inštitutom IRGO Ljubljana in s podjetjem Geoinženiring

Ljubljana. Tudi ta dela so v zaključni fazi."

Rudar: "Kako ste organizirani, koliko delavcev je na zunanjih deloviščih?"

Mag. Hudej: "Na nobenem delovišču nimamo težav. Vse ekipe, posebej tiste, ki opravljajo operativna rudarsko-gradbena dela, so se v zadnjih letih navadila na dela izven Premogovnika. Velikokrat gre tudi za krajše bivanje v kraju delovišča, a delavci to razumejo in so sprejeli kot sestavni del pridobivanja novih poslov v smislu prestrukturiranja podjetja.

Trenutno je na zunanjih deloviščih zaposlenih okoli 40 delavcev. Naši delavci so tako izkušeni, da pri vseh projektih žanjemo pohvale.

Seveda je razumljivo, da smo se morali zahtevam in razmeram na zunanjih deloviščih prilagajati tudi z opremo. Nekatera dela so namreč že tako specifična, da ne moremo več uporabljati zgolj standardne rudarske opreme. Sproti kupujemo potrebno opremo, zato da bi bili lahko tudi z njo čim bolj konkurenčni."

Rudar: "Kako so projekti finančno uspešni in koliko bomo letos zaslužili z deli izven Premogovnika?"

Mag. Hudej: "Naši projekti so dobro izpeljani in v večini finančno uspešni. Povedati pa moramo, da nekatere projekte pripravimo z nižjo ceno, tako da z najugodnejšo ponudbo pridemo do posla ali prodremo na neko novo področje, kjer so sicer uveljavljeni drugi izvajalci del. To se nam obrestuje pri prihodnjih poslih.

Boj za posle je neusmiljen. Kot primer naj navedem ponudbo za odplinjevanje na komunalni deponiji. Projektantska vrednost je bila okoli 90 milijonov SIT, izbrani izvajalec pa

V rudniku Senovo je bilo treba iz jaška pred zasutjem in potopitvijo obzorja odstraniti ekološko sporne električne kable. Spust v jašek in rezanje objemk in kablov so v izredno zahtevnih razmerah opravili alpinisti Šaleškega alpinističnega odseka.

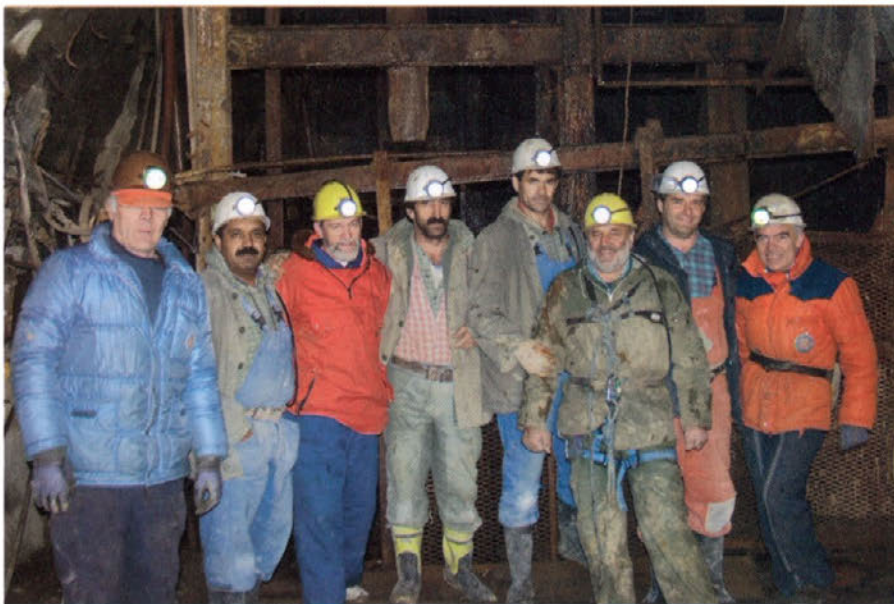
je na koncu dobil posel za tretjino zneska.

Naši prihodki od zunanje realizacije naraščajo od leta 1996, ko smo začeli s prvimi posli. Izjemno je bilo lansko leto, ko smo zaključili projekt Drtjščica v sklopu avtocestnega programa. Kakšen takšen projekt bi si še želeli. Letos naj bi z zunanjimi posli zaslužili več kot 400 milijonov SIT, prihodnje leto pa naj bi ta prihodek še povečali."

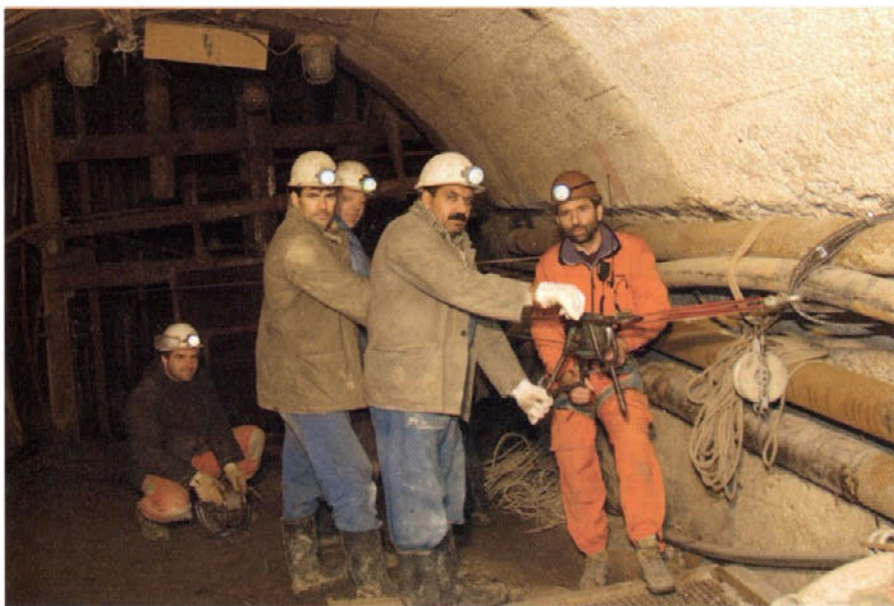
Rudar: "Kakšni so torej izgledi za nove posle v letu 2003?"

Mag. Hudej: "Premogovnik Velenje je kot eden izmed izvajalcev rudarskih gradbenih del že kar prepoznaven. V gradbenih lobijih smo poznani kot podjetje, ki lahko posel uspešno izpelje, zato vedno bolj računajo na naše ponudbe.

Izhajal bi iz tega, kar je direktor dr. Dervarič zapisal v prejšnji številki Rudarja, namreč da je eden izmed osnovnih ciljev Premogovnika Velenje, da bi v naslednjih treh letih pridol-

Nasmeh na utrujenih obrazih kaže zadovoljstvo po dobro in varno opravljenem delu (zgoraj). Hans – desno – pred nadaljevanjem spusta po 300 metrov globokem jašku (spodaj).

bili čim večji prihodek pri poslih izven podjetja.

Zato bomo naš načrt za prihodnje leto zastavili zelo optimistično. Načrtujemo, da naj bi zaslužili več kot 500 milijonov SIT. Za to številko imamo realno osnovo. Zelo smo se potrudili, da smo pridobili gradnjo manjšega predora oziroma podhoda pri Krškem, ki je vredna več kot 100 mio SIT. Pri zapiralnih delih v Senovem naj bi zaslužili okoli 60 mio SIT in pri delih v Pivovarni Laško več kot 50 mio SIT.

V sodelovanju z Gradisom bomo delali pri začetnih delih pri HE Boštanj; vrednost našega posla naj bi bila med 50 in 100 mio SIT. Načrtujemo nadaljevanje sanacije Trebuše v Velenju, kjer naj bi opravili za do 50 mio SIT del. V letu 2003 naj bi znova

več delali s Slovenskimi železnicami, načrtujemo pa tudi, da bi sodelovali pri sanaciji najmanj desetih plazov.

K temu je treba prišteti še okoli 45 mio SIT prihodka iz storitev Tehničnih služb, to so priprava različnih projektov, jamomerske in geotehnične meritve in druga geotehnična dela.

Prav tako pa se, seveda, nadajamo še kakšnega prihodka iz poslov, ki bodo razpisani in danes zanje še ne vemo. Predvsem menim, da bi lahko več poslov dobili v lokalnem okolju in tudi znotraj poslovnega sistema. Tako bi lahko dosegli intenzivnejšo rast, stabilnejše poslovanje in celo povečevali dobiček iz poslovanja."

Rudar: "Ali se v podjetju v organizacijskem smislu dovolj hitro prilagajamo storitvam na zunanjem trgu?"

Mag. Hudej: "Premogovnik Velenje deluje kot projektna organizacija. Tak način je zelo dober, saj že v pripravo ponudbe vključimo vse tiste vire, ki so usposobljeni, da je ponudba pripravljena kar najboljše. Po pridobitvi dela v standardni skupini, ki dela z mano, pripravimo projekt in sestavimo ekipo, včasih tudi s sodelavci iz HTZ IP, ki posel nato vodi in izvaja.

Naš osnovni cilj je, da bi pri delih na zunanjih trgih uporabljali, združevali vse tiste zmogljivosti in vire, ki jih lahko "vzamemo" od drugih del, da pa seveda ni motena osnovna proizvodnja.

Kako se bo podjetje še bolj prilagodilo potrebam teh poslov, pa se bomo pogovarjali tudi na poslovno-strateški konferenci v Fiesi konec novembra. Na vsak način pa moramo še povečati prožnost pri razporejanju delovne sile, saj si tako podaljšujemo varnost in preživetje."

Rudar: "Koliko je lobiranja pri pridobivanju poslov?"

Mag. Hudej: "Veliko. Nanj v preteklih letih nismo bili navajeni, niti ga nismo bili večji. Do danes smo pridobili veliko izkušenj, kako delovati, da bomo prepričljivi, uspešni, tržno učinkoviti. Pri pridobivanju poslov sodeluje več ljudi v Premogovniku, od direktorja naprej.

V vsakem trenutku je pač treba oceniti, kdo je v kakšnem primeru najprimernejši, da vzpostavi komunikacijo, da kaj reče in nekoga pokliče. Po prvih stikih je treba ohranjati povezo, krepiti medsebojno zaupanje in ugotoviti, kakšne so želje in pričakovanja tistega, ki ti reže kruh. Tako to gre.

Ko je posel pridobljen, se moramo potruditi, da dela izvedemo kvalitetno. Vsako dobro opravljeno delo je izjemno pomembno pri pridobivanju novih poslov. Nenehno se moramo dokazovati in dati od sebe vse, kar je mogoče.

Lobiranje je zagotovo izjemno pomembno pri naši dejavnosti. K uspehu je veliko pripomogla tudi pripravljenost delavcev, da se prilagajajo potrebam in zahtevam zunanjih delovišč. Prožnost Premogovnika pri razporejanju delovne sile nam, kot že rečeno, podaljšuje preživetje."

Diana Janežič

Bi kupili premogove brikete?

Da bi premog očistili, mu povečali kurilno vrednost, ga naredili čistejšega in enostavnejšega za uporabo v pečeh na trda goriva, razmišljamo v Premogovniku Velenje že nekaj let. Preden se podamo na trg, smo naročili tudi tržno raziskavo.

Kot je povedal **Franci Lenart**, vodja razvojnih projektov okolje, teče projekt čistih tehnologij uporabe premoga od leta 1999 (predstavljen je bil v Rudarjih 3/2001 in 8/2001, op.p.). "Takrat smo v sodelovanju s strokovnjaki z nemške Univerze za tehnologijo v Aachnu začeli raziskovati, kako premog očistiti tistih komponent, ki se sproščajo pri njegovem izgorevanju, da bi bila njegova uporaba okoljsko bolj sprejemljiva. Rezultati teh raziskav so bili ugodni.

V letu 2001 smo raziskave nadaljevali in jih letos optimirali do te mere, da smo lahko določili izhodišča za projektiranje pilotne naprave. Izdelali smo projektno nalogo, v začetku prihodnjega leta pa naj bi izdelali projektno dokumentacijo.

Ta bi bila eno od izhodišč, da bi lahko določili zmogljivosti in ceno postavitev naprave. Jasno pa je, da ni dovolj imeti le naprave za izdelavo izdelka, temveč potrebujemo tudi njegovega kupca.

Menimo, da bi bil naš izdelek – briketi premoga – dober. Gre za povečanje kurilne vrednosti premoga za skoraj 100 odstotkov, pri gorenju se ne izločajo sedaj sporne emisije, zmanjšajo se SO_x in NO_x , premogu se poveča specifična površina in da se ga uporabiti kot adsorbent (snov, ki adsorbira, priskrka, zgosti pline ali tekočine na površju trdnih snovi, Verbinčev Slovar tujk).

Potrebovali smo še tržno raziskavo in jo naročili pri podjetju Gral iteo. Želeli smo izvedeti, kakšni so potenciali uporabe trdnih goriv v gospodinjstvih ter v industriji kot kurivo in kot adsorbent.

Tržna raziskava je bila narejena v letošnjem juniju. Rezultate smo dobili zbrane v obsežni študiji, v podjetju pa je bila predstavljena v novembru.

Kaj kažejo zbrani podatki? Možnosti za prodajo karboniziranega premoga so – po optimistični varianti naj bi ga

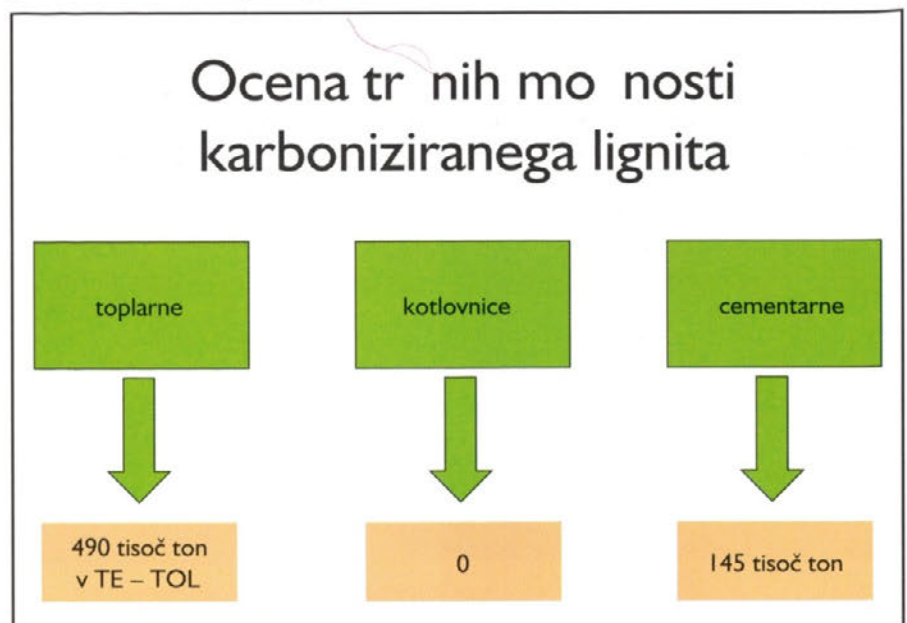

za gospodinjstva prodali na leto okoli 8 ton, okoli 140.000 ton bi ga lahko porabili v cementarnah, okoli 12 ton pa kot adsorbent industriji (farmaceutska in kemična, prehrabena, vodovodi, kopališča).

Vse zbrane podatke bomo znova pretehtali in se odločili, ali bomo trgu ponudili nov izdelek, nato pa bomo

morali delati v dveh smereh: z odločnim marketinškim pristopom povečevati prodajo in iz pilotne naprave narediti industrijski objekt."

Diana Janežič

Okoljski programi

V okviru sistema ravnanja z okoljem je postavljen register vplivov na okolje vseh dejavnosti Premogovnika Velenje. Za zmanjševanje ali obvladovanje negativnih vplivov so postavljeni cilji, njihovo doseganje pa je mogoče z uresničevanjem določenih programov.

Enkrat na leto register vplivov na okolje potrdimo – običajno je to na poslovno-strateški konferenci. Tudi v letu 2002 je v podjetju tekla množica različnih programov z okoljsko vsebino. Nekateri so bili vezani bolj na spremljanje stanja in preventivnega obvladovanja vplivov na okolje, nekaj pa je bilo tudi programov, ki so zahtevali nove investicije in so bili po fizičnem in finančnem obsegu veliki zalogaji.

Franci Lenart, vodja razvojnih projektov okolje, je omenil štiri: pralnica strojne opreme v HTZ IP, sortirna linija za odpadke iz jame, izobraževanje delavcev, ki delajo z nevarnimi snovmi, ter zasutje Turističnega jezera (članek v Rudarju

8/2002, op.p.). Posredno – zaradi zmanjšanja porabe energije na enoto premoga - k tem štirim projektom spada tudi preusmeritev glavnega izvoza premoga ob DIK Pesje.

Pralnica strojne opreme

Pralnica strojne opreme je objekt oziroma prostor, v katerem očistijo opremo, ki pride iz jame in je namenjena remontu v delavnici. "Do sedaj je voda od izpiranja opreme odtekala prek kanalizacije v Pako. Ker je bila prekomerno onesnažena, je Premogovnik Velenje plačeval takso za odpadne vode, poleg tega pa smo bili po pravilniku o

Franci Lenart

Izobraževanje za delo z nevarnimi snovmi – varno ravnanje z nevarnimi snovmi ter zastupitve s kemikalijami in prva pomoč.

onesnaževanju voda dolžni pripraviti sanacijski program za zmanjšanje oziroma odpravo teh negativnih vplivov na okolje," je povedal Lenart.

Poskusno obratovanje pralnice je steklo v novembru, ko je bila za remont pripravljena demontirana oprema z odkopa v jami Škale. "Tehnična rešitev pralnice je zasnovana tako, da vodo od pranja strojne opreme zberemo v posebnem usedalniku prek oljnega lovilca, jo s črpalko prečrpamo v cevovod jamske vode na

Sortirna linija poskusno že obratuje, vsa dovoljenja za redno delovanje pa bomo pridobili še letos.

Zgoraj – gradbena dela za novo pralnico strojne opreme, spodaj – pranje strojne opreme.

črpališču –130, nato pa jo transportiramo v ugrezninsko območje, kjer jo po usedanju dodajamo sistemu tehnoloških voda zaprtega krogotoka,” razlaga Lenart in dodaja, da je s to investicijo rešen še edini vir onesnaženja, s katerim smo presegali mejne dovoljene koncentracije.

Sortirna linija za odpadke iz jame

O sortirni liniji za odpadke iz jame smo se v Premogovniku Velenje začeli pogovarjati že pred dvema letoma, nato smo pripravili dokumentacijo, linijo pa so naredili v HTZ IP. Kot pravi Lenart, je to edina sortirna linija za odpadke v Šaleški dolini in ena redkih v Sloveniji.

“Namen linije je, da odpadke, ki prihajajo mešani iz jame, preberemo, sortiramo. Vzrok, da jih ne sortirajo že na izvoru v jami, je v pomanjkanju

prostora v jami za ločeno zbiranje. Odpadke iz jame smo že prej skušali na grobo sortirati, a jih je še vedno večji del končal na komunalni deponiji, kjer je odlaganje odpadkov precej drago oziroma je bilo drago za nas, ker smo odlagali velike količine.

Sedaj na liniji ločimo plastiko, kable, gradbene odpadke, les, papir in jih oddamo zbiralcem. Inertni odpadki gredo v ugrezninsko območje, preostanek pa na komunalno deponijo,” je povedal Lenart.

Linija poskusno že obratuje, vsa dovoljenja za redno delovanje pa bomo pridobili še letos.

Izobraževanje za delo z nevarnimi snovmi

Oddelek izobraževanja v kadrovsko-socialni službi je v sodelovanju z ERICom Velenje letos pripravil

izobraževanje vseh delavcev v poslovnem sistemu, ki imajo opraviti z nevarnimi snovmi. “Zajeli smo 310 delavcev, ciljne skupine pa so skrbniki za okolje in skrbniki nevarnih snovi po posameznih organizacijskih enotah, tehnologi, ki nabavljajo nevarne snovi ter delavci, ki delajo z nevarnimi snovmi,” je povedala Alenka Verbič, organizatorica tega izobraževanja.

Poudarila je, da je ena od pomembnih nalog sistema ravnanja z okoljem ISO 14001 izobraževanje sodelavcev, ki lahko pri svojem delu pomembno vplivajo na okolje. “Namen naloge Vzpostavitev sistema ravnanja z nevarnimi snovmi v Premogovniku Velenje je usklajevanje ravnanja z nevarnimi snovmi z veljavno zakonodajo RS na tem področju, izdelava seznama nevarnih snovi, ki se uporabljajo v podjetju, in izdelava prereza trenutnega stanja pri ravnanju z nevarnimi snovmi. Temeljni cilj naloge pa je usposobiti sodelavce za učinkovito in varno delo z nevarnimi snovmi in za pravilno ukrepanje v primeru ekološke nesreče.

Konkretno so bile vsebine predavanj: osnovni principi delovanja kemikalij, varno ravnanje z nevarnimi snovmi ter zastrupitve s kemikalijami in prva pomoč. Izobraževanje se je začelo v aprilu, sklenjeno pa bo do konca leta. Predavanja in delavnice vodita mag. Mojca Bole in Matjaž Vetrlih, dipl.san.inž., iz ERICa.”

Diana Janežič

Aktivnosti v sistemu ravnanja z okoljem

V Premogovniku Velenje smo v letu 1999 postavili Sistem ravnanja z okoljem po zahtevah standarda ISO 14001. Njegovo ustreznost smo potrdili z zunanjo presojo sistema v maju 2000, ki jo je opravil Slovenski inštitut za kakovost in meroslovje SIQ. Skladno s postopkom izvajanja sistema PQ 19.01 smo letos poleg zunanje presoje izvedli te pomembnejše aktivnosti:

- ✓ notranja presoja sistema v januarju,
- ✓ vodstveni sistem ravnanja z okoljem v marcu,
- ✓ izobraževanje Sistem ravnanja z nevarnimi snovmi za delavce Premogovnika in IP HTZ od marca do junija,
- ✓ izdelava mesečnih okoljskih poročil 2002 od januarja do decembra,
- ✓ notranja presoja v HTZ IP, Klasirnici pred simulacijami v oktobru.

In tako bo vse drugače

Pisalo se je leto 1984, ko so v začetku novembra stekla dela na gradbišču nove klasirnice in drobilnice premoga v Pesju. Da je bil objekt postavljen, sta morala izvajalca gradbenih del, Gradis in Vegrad, izkopati okrog 15 tisoč m³ zemlje, vgraditi okrog 25 tisoč m³ betona, položiti 1.800 ton betonskega železa.

Nova klasirnica in drobilnica premoga je odpirala možnosti za povečano ponudbo premoga široki potrošnji. Tako je bilo pred osemnajstimi leti, ko je bil naš premog še zanimiv za široko potrošnjo. Kako pa je sedaj in kako poteka preusmeritev glavnega izvoza premoga mimo objekta 300 DIK Pesje, smo se pogovarjali s tehničnim direktorjem Premogovnika Velenje **mag. Marjanom Kolencem**.

Rudar: "Zakaj je potrebno prestavilo glavnega izvoza premoga?"

Kolenc: "Že nekaj let delež premoga, ki je namenjen široki potrošnji, upada, zato se je postavljalo vprašanje, ali je smiselno ves premog izvažati prek objekta 300, saj je ta namenjen predvsem sortiranju in pripravi premoga za široko potrošnjo in potem tudi nakladanju na kamione in vagono."

Ob tem so bili vsi ti objekti in naprave v njih dimenzionirani v začetku osemdesetih let za milijon ton premoga za široko potrošnjo.

Z upadanjem prodaje premoga, tako zaradi tržnega vidika kot tudi zaradi ekoloških razmer, smo začeli intenziv-

no razmišljati o preusmeritvi izvoza premoga in organizaciji linije v objektih 100 in 200, s katero bo mogoče pripravljati premog, primeren za oddajanje v Termoelektrarno Šoštanj, torej premog frakcije od 0 do 35 milimetrov, očiščen železa, lesa in drugih tujkov.

Ko smo pripravljali ekonomsko upravičenost te investicije, se je poka-

zalo, da bi se investicija zelo hitro povrnila predvsem na račun manjšega števila zaposlenih pri teh delih. Celotno delo pri izvozu premoga, tudi drobljenje premoga, je namreč mogoče organizirati z bistveno manjšim številom zaposlenih, precej naprav se tudi izloči iz obratovanja, potrebnega je manj sprotne vzdrževanja in manj remontov, tudi materialni stroški, predvsem za električno energijo, so manjši, vse postane bolj enostavno in optimalno. To je torej eno izmed področij, pri katerih bomo v prihodnosti lahko znižali stroške proizvodnje premoga za pridobivanje električne energije."

Rudar: "Dela so se že začela. Kdo jih opravlja, kdaj bodo končana in kolikšna je vrednost te investicije?"

Kolenc: "Odločitev za delo je bila sprejeta na lanski poslovno-strateški konferenci, temu pa je sledilo intenzivno dokončevanje projektne dokumentacije. Večino strojnih in elektro del bomo opravili v lastni režiji, v celoti smo oddali samo gradbena dela in za izvajalca teh del izbrali Vegrad, ki je z deli začel v začetku septembra."

Drobilci, ki so nameščeni v objektu 300, bodo prestavljeni v prizidek k objektu 200 in z njimi bomo potem drobili premoga na granulacijo, ki jo oddajamo v TEŠ. To pomeni tudi, da premoga ne bo več mogoče nakladati na kamione in vagone.

Večino strojne opreme bomo prestavili in predvideno je, da bi s selitvijo strojnega dela začeli že spomladi prihodnje leto. V času teh prestavitve bo Premogovnik normalno deloval, zato bo treba zelo dobro organizirati dinamiko prestavila strojne opreme. V sredini prihodnjega leta naj bi proizvodnja že stekla po novem izvozu, v drugi polovici leta pa bi bila prestavljena še druga linija in s tem dela v celoti zaključena.

Skupna vrednost investicije - torej gradbeni, strojni in elektro del - je ocenjena na nekaj manj kot 700 mili-

jonov tolarjev, pri tem je osnovnega gradbenega dela za okrog 250 milijonov. Ker bo linija avtomatizirana, torej bo obratovala brez posadke, je precej poudarka namenjenega prav tem delom. Poleg tega je predvidena tudi dograditev avtomatskega vzorčevalnika za kemično analizo kurilnosti premoga, kar je sedaj urejeno ročno."

Rudar: "Objekt 300 drobilnice in klasirnice ostaja. Čemu bo namenjen?"

Kolenc: "Objekt 300 DIK bo po tej investiciji v celoti izločen iz uporabe, celotna infrastruktura tega objekta pa bo ostala. Zgrajen je bil namensko za drobljenje in klasiranje premoga in zaenkrat še ni jasno, čemu naj bi bil v prihodnje namenjen.

Veliko razmišljanja o njegovi uporabi je že bilo, tudi da bi ga uporabili za skladiščenje, vsaka uporaba tega ob-

jekta pa bo povezana z določenimi investicijami. Uporabljen bo, če bomo našli dejavnost, ki bo ekonomsko upravičila njegovo uporabo. Sicer pa je objekt uvrščen med nasedle investicije in nima kakšne posebne knjigovodske vrednosti."

Rudar: "Pri sedanjem načinu transporta premoga je zaposlenih kar nekaj delavcev. Kako pa bo z delom pri novem načinu transporta premoga? Bo potrebnih manj delavcev in kje se bodo zaposlili delavci, ki to delo opravljajo sedaj?"

Kolenc: "Kot sem že dejal, je bila osnova za odločitev za to investicijo prihranek pri številu zaposlenih. Z intenzivnim upokojevanjem v zadnjih letih je bilo že doslej težko zagotavljati normalno zaposlitev v tem objektu.

Pri prebiranju premoga imamo tako zaposleno samo eno delovno izmeno oziroma majhno število delavcev, saj namensko že nekaj časa pri teh delih nismo nanovo zaposlovali. Vse projekcije nadaljnjih odhodov delavcev - ne samo iz Klasirnice, ampak iz Premogovnika - pa kažejo, da se bo zaključek pri preusmeritvi izvoza premoga tako pokrival z upokojevanjem jamskih delavcev, da bo večina zunanjih delavcev na teh objektih prerezporejena k delom v jami in bo le nekaj delavcev ostalo pri zunanjih delih. Pri tem je bolj pomembno, da nam ne bo treba nanovo zaposlovati, kot pa da bi prišlo do prevelikega števila zaposlenih."

Dragica Marinšek

PROIZVODNJA OKTOBER 2002

OBRAT	PROIZVODNJA			+ VIŠEK na osn. nač.	- PRIMANJ. na mes. nač.	ODSTOTEK		DOSEŽEN POVPREČEK
	osn. nač.	mes. nač.	doseženo			na osn. nač.	na mes. nač.	
PRELOGE	8.000	104.500	84.900	76.900	-19.600	1.061,25	81,24	4.468
PESJE - ŠKALE	275.000	212.800	259.770	-15.230	46.970	94,46	122,07	13.672
PRIPRAVE	7.000	15.200	11.930	4.930	-32.70	170,43	78,49	628
PREMOGOVNIK	290.000	332.500	356.600	66.600	24.100	122,97	107,25	18.768

PROIZVODNJA JANUAR – OKTOBER 2002

OBRAT	PROIZVODNJA			+ VIŠEK na osn. nač.	- PRIMANJ. na mes. nač.	ODSTOTEK		DOSEŽEN POVPREČEK
	osn. nač.	mes. nač.	doseženo			na osn. nač.	na mes. nač.	
PRELOGE	1.345.000	1.269.400	1.253.120	-91.880	-16.280	93,17	98,72	6.561
PESJE - ŠKALE	1.866.000	2.067.700	2.110.280	244.280	42.580	113,09	102,06	11.049
PRIPRAVE	117.000	139.700	130.500	13.500	-9.200	111,54	93,41	683
PREMOGOVNIK	3.328.000	3.476.800	3.493.900	165.900	17.100	104,98	100,49	18.293

NNNP

Ali ste naslov prebrali kot "nič nas ne sme presenetiti"? Pravilno, kajti prav za to gre v tem članku oziroma je šlo v oktobru in novembru v Premogovniku Velenje. Vadili smo, da nas ne bi presenetila požar in ekološka nesreča.

Samovžig premogovega prahu

Za taktično vajo – potekala je 23. oktobra - je bila določena predpostavka požara v objektu DIK 300 na K +26, kjer je prišlo do samovžiga premogovega prahu. Vsi zaposleni so se pravočasno umaknili, nadzornik pa je skladno z navodili o požaru obvestil dežurnega premogovnika, ki je sklical gasilce poklicnega jedra pri PGD Velenje ter gasilsko četo PIGD Premogovnik Velenje. Pri tem je moral upoštevati tudi plan ukrepanja v izrednih razmerah PUIR 19.01.02-d, ki zajema izredne razmere o emisijah v ozračje.

Taktični nastop gasilcev se je odvijal po ustaljenih postopkih, kar konkretno pomeni ogled nastale situacije, na osnovi katere so odredili posamezne ukrepe. Vodja intervencije je v tem primeru odredil dva notranja napada, kar so izvedli gasilci premogovniškega gasilskega društva, ter zunanji napad na objekt, ki so ga izvedli člani poklicnega jedra PGD Velenje s pomočjo gasilnega vozila z lestvijo.

Kot je po vaji povedal predsednik PIGD Premogovnik Velenje **Samo Žolger**, je omenjeni objekt za gasilsko intervencijo zaradi višine in notranje ureditve izredno zahteven. "Takšne vaje so priložnost, da gasilci spozna-

mo objekte, pri katerih bi lahko prišlo do požara ali drugih nesreč. Ocenjujemo, da je tokratna vaja uspela, da je potekala skladno z načrtom in večjih odmikov nismo zasledili.

Z vajo smo želeli preveriti več dejavnikov. Gasilci smo preverili delovanje sistemov obveščanja, funkcionalnost gasilske tehnike in opreme ter delovanje hidrantnega omrežja v objektu. Ker je vodja intervencije odredil tudi izklop električne energije, je bilo treba usposobiti hidrantno omrežje s pomočjo rezervnega agregata.

Z vidika podjetja je bila preverjena skladnost z dokumentom Plan ukrepov v izrednih razmerah, to je PUIR 19.01.02-d, preverili pa smo tudi požarne načrte in druge dokumente, pripravljene za podobne dogodke."

Razlitje nevarnih snovi

7. novembra popoldne je dežurni premogovnika prejel obvestilo, da je v skladišču goriv, maziv in odpadnih olj

v Premogovniku Velenje pri prečrpavanju odpadnih olj prišlo do poškodbe spoja. Pri tem je iz cisterne začelo nekontrolirano odtekati odpadno olje. Oljni madež se je razširil in odpadno olje je pričelo prek meteorne kanalizacije odtekati v reko Pako.

Šofer cisterne in dva delavca skladišča so poskušali preprečiti odtekanje odpadnega olja iz cisterne, hkrati pa so pričeli ukrepati skladno s Planu ukrepov v izrednih razmerah. Obvestili so dežurnega Premogovnika Velenje, ki je v skladu s Planu ukrepov v izrednih razmerah o dogodku obvestil tehničnega direktorja podjetja, Center za obveščanje, policijo, PIGD Premogovnik Velenje, Poklicno gasilsko društvo Velenje, reševalno postajo v ZC Velenje in ERICo Velenje.

Tako se je omenjenega četrtka začela taktična vaja s simulacijo ekološke nesreče. Vaja je bila namenjena:

Objekt 300 DIK Pesje je zaradi višine za gašenje zelo zahteven.

Iz cisterne je pri pretakanju iztekla nevarna snov.

- ✓ preverjanju sistema obveščanja znotraj in zunaj Premogovnika Velenje,
- ✓ vzpostavitvi skupnega kriznega štaba za vodenje akcije,
- ✓ preverjanju sistema ukrepanja in obveščanja ciljnih javnosti poslovnega sistema Premogovnik Velenje v primeru izrednih razmer v okolju,
- ✓ preverjanju delovanja gasilskih enot PIGD Premogovnik Velenje in PGD Velenje glede ukrepanja ob razlitju nevarnih snovi,
- ✓ medsebojnemu spoznavanju opreme, s katero razpolagajo omenjene gasilske enote, zaposleni v Premogovniku Velenje in ERICu,
- ✓ spoznavanju objekta za skladiščenje vnetljivih snovi.

Na prizorišče nesreče je deset minut po pozivu prihitelo 5 gasilskih vozil obeh društev in 25 gasilcev, ki so odstranili ljudi z območja razlitja, zaščitili območje s trakom in pričeli s prestrezanjem iztekajoče snovi v posebno posodo. Ogroženo območje so nevtralizirali s posebnim absorbentom in zaprli kanalizacijo. Ker je snov prek kanalizacije prej že odtekala v Pako, so Pako pri zapornici nasproti TEŠ s posebnimi obroči zajezili, predstavniki ERICa pa so analizirali kakovost vode.

Vaja je zajemala tudi preverjanje delovanja sistema komuniciranja z javnostmi. V ta namen je bil organiziran center za obveščanje, kjer so lahko novinarji dobili vse potrebne informacije o dogodku, neposreden dostop do prizorišča nesreče pa jim je bil onemogočen.

Organizatorji simulacije ekološke nesreče so po vaji ugotovili, da je vaja uspešna. Obveščanje prek dežurnega v podjetju in izven njega je delovalo uspešno, odzivnost zaposlenih in gasilcev je bila pravočasna, krizni štab je deloval odlično. Monitoring vodotoka je bil opravljen v sodelovanju s kriznim štabom.

Tehnični direktor Premogovnika Velenje **mag. Marjan Kolenc** se je po vaji zahvalil gasilskima četama za uspešno in hitro posredovanje ter vsem drugim za aktivno sodelovanje. Dejal je, da je bila predpostavka vaje izbrana zelo realno in bi v primeru resničnega dogodka lahko imela resne posledice. "Zato je pomembno preveriti, kako smo usposobljeni za reagiranje ob takšnih dogodkih, in to z več vidikov – tako glede obveščanja vseh odgovornih oseb, hitrega reagiranja, ustrezne opremljenosti pri zmanjševanju posledic nesreče pa tudi

komuniciranju z javnostmi. Ocenjujem, da ste vsi pokazali veliko pripravljenost in usposobljenost za delovanje, predvsem z namenom, da

bi preprečili večjo gospodarsko in ekološko škodo."

Diana Janežič

Gasilci so si nadeli zaščitna oblačila za delo z nevarnimi snovmi in začeli z akcijo!

Izjava vodje kriznega štaba mag. Marjana Kolenca za javnost

Dotrajano, zastarelo

Upravna zgradba Premogovnika Velenje v Prelogah je bila zgrajena leta 1986. V 15 letih ni bilo v objektu narejenih nobenih izboljšav, obnovitev, potekala so le redna vzdrževalna dela. Hiša se je postarala.

Pa ne le postarala. Njeni prostori so postajali nefunkcionalni, tako zaradi napredka tehnike – si zamišljate, koliko računalnikov je bilo v pisarnah leta 1986 in koliko jih je danes? – kot tudi zaradi številnih organizacijskih sprememb. Nenazadnje je dotrajala inštalacija in prostore je bilo treba tudi očistiti z beležem in novimi oblogami.

Kot je povedala **Kristina Zupanc**, vodja Investicijske službe, smo pred tremi leti v upravni zgradbi začeli s postopno obnovo prostorov. "Najprej smo uredili inštalacijo, predvsem za potrebe računalniških povezav. V vseh pisarnah so sedaj parapetni kanali z računalniško, telefonsko in elektro inštalacijo, po hodnikih so bili zamenjani stropi, ki prav tako "skriva" vso inštalacijo.

Morda najbolj vidna sprememba pa se je zgodila v letošnjem oktobru in novembru, ko so novo podobo dočakala tudi stopnišča, hodniki in vhodna avla. Odstranjene so bile vse lesne in tekstilne obloge, stene pa nanovo opleskane."

Vhod je pač ogledalo vsake hiše in naredi prvi vtis na obiskovalca. Naša avla je bila zagotovo lepa leta 1986. Z leti pa so težke lesene in tekstilne obloge prišle "iz mode". Zaradi organizacijske spremembe je bila opuščena recepcijska služba v avli, glavno mesto za usmerjanje obiskovalcev je sedaj pri glavnem receptorju na avtobusni postaji, zato je bilo treba odstraniti velik recepcijski pult.

Nova avla je svetlejša, prostornejša in predvsem primernejša za razstavišče, za kar jo že leta s pridom uporabljamo. Kristina Zupanc je povedala, da je bilo za preureditev avle narejenih kar nekaj idejnih rešitev, vse v skladu s celotno podobo podjetja, izbrali pa so najbolj racionalno. Gradbena dela je izvajalo podjetje SEBA iz Celja, ki je za nekaj tehničnih rešitev pridobilo tudi mnenje arhitekta, elektro inštalacije pa so opravili delavci HTZ IP. Avla že ima skoraj dokončno podobo; vanjo bodo namestili še

Vhodna avla prej...

...in sedaj

nekaj manjših kosov pohištva ter vrnili restavrirano leseno skulpturo jamskega vozička.

Poleg vhodne avle so bile odstranjene lesene in tekstilne prevleke tudi v vseh treh nadstropjih in tekstilna polnila na stopniščni ograji. Ograja in stene so bile opleskane, nameščena je bila tudi nova razsvetljava. Celotna prenova je bila vredna 10 milijonov SIT.

Poleg obnove vhoda in stopnišč v upravni zgradbi smo se lotili še enega polepšanja prostora, na katerega so zlasti opozarjali rudarji. Namreč prostora za družabna srečanja na avto-

busni postaji. Ta prostor je bil prvotno del avtobusnega postajališča, kasneje pa zgrajen in namenjen sindikalni prodaji. Tudi za to dejavnost je bil primeren, tla so bila še vedno asfaltirana, še manj pa je bil primeren, celo higiensko oporečen, za prirejanje družabnih srečanj.

Zaposleni so vztrajali, da takšen prostor potrebujejo in skrajni čas je že bil, da ga uredimo. Sedaj so tla obložena s keramiko, stene prepleskane, strop je znižan, urejena sta razsvetljava in prezračevanje. Ta dela so veljala 3 milijone SIT.

Diana Janežič

Začela se je gradnja HE Boštanj

Holding Slovenske elektrarne, koncesionar za izgradnjo spodnjesavske verige hidroelektrarn, in konzorcij Gradis Nizke gradnje d.d., Maribor / GIZ Gradis Ljubljana, sta 22. novembra v Sevnici podpisala pogodbo o izvedbi pripravljanih del za HE Boštanj.

Podpis te pogodbe pomeni hkrati tudi uradni začetek uresničevanja največjega energetskega projekta v Sloveniji, vrednega 95 milijard SIT.

Pogodba, ki so jo za HSE podpisali mag. Drago Fabijan, generalni direktor HSE, in Ladislav Tomšič, direktor za tehnično področje, za konzorcij izvajalca pa Klavdij Kovačič, generalni direktor družbe Gradis Nizke gradnje d.d., Maribor, in Peter Bajec, direktor uprave GIZ Gradis Ljubljana, zajema pripravljana dela in izkop gradbene jame ter utrjevanje nasipov in ureditev ustrezne infrastrukture za potrebe izgradnje HE Boštanj, prve v verigi petih bodočih hidroelektrarn na spodnji Savi.

Pripravljana dela v vrednosti 790 milijonov tolarjev bodo predvidoma opravljena v štirih mesecih od podpisa pogodbe, celotna izgradnja boštanske hidroelektrarne pa bo trajala tri leta in pol, kolikor tudi traja izgradnja vsake posamezne hidroelektrarne v verigi.

Projekt izgradnje HE Boštanj, HE Brežice, HE Krško, HE Mokrice in HE Blanca je skupaj vreden 95 milijard SIT, od tega je 68,1 milijarde SIT namenjenih naložbam v energetske projekte, 26,9 milijarde SIT pa vlaganjem v infrastrukturo.

Mag. Drago Fabijan je zadovoljen, da so se pripravljana dela, povezana s prvo spodnjesavsko hidroelektrarno, začela v predvidenem roku: "Izgradnja verige hidroelektrarn na spodnji Savi je bil eden izmed ciljev, zaradi katerih je vlada Republike Slovenije sploh ustanovila HSE, in podpis pogodbe je pomemben korak naprej k njegovemu doseganju.

Do zaključka izgradnje HE Boštanj so sicer več kot tri leta, vendar pa sem že danes prepričan, da bomo projekt uspešno izpeljali. Naj ob tem še dodam, da smo že začeli z nekaterimi aktivnostmi, povezanimi z izgradnjo HE Blanca, ki je naslednja v verigi hidroelektrarn."

Petja Rijavec

Pomembni zgodovinski mejniki, povezani z izgradnjo spodnjesavske verige HE

Leto 1987: pričetek gradnje HE Vrhovo.

Leto 1993: fizični zaključek gradnje HE Vrhovo.

Leto 1997: pridobitev uporabnega dovoljenja za HE Vrhovo.

Junij 2000: parlament na predlog poslanec Jožeta Avšiča, Branka Janca in Tonea Anderliča sprejme Zakon o pogojih koncesije za izkoriščanje energetskega potenciala spodnje Save, ki predvideva, da se koncesija podeli lastniku objektov HE Vrhovo.

November 2000: Vlada RS izda odločbo o podelitvi koncesije družbi Savske elektrarne Ljubljana, ki je tudi lastnica HE Vrhovo.

Februar 2001: Vlada Republike Slovenije na svoji seji 7. 2. 2001 ugotovi, da Savske elektrarne Ljubljana, d.o.o., ki so sicer lastnik objektov HE Vrhovo in imajo po ZPKEPS pravico do energetskega izkoriščanja energetskega potenciala ter jim je z odločbo Vlade Republike Slovenije tudi podeljena koncesija za energetske izkoriščanje, ne morejo skleniti koncesijske pogodbe, ker ne zmorejo realizirati izgradnje novih hidroelektrarn.

Julij 2001: Vlada Republike Slovenije sprejme Akt o ustanovitvi družbe Holding Slovenske elektrarne, d.o.o., v kateri so Dravske elektrarne Maribor, Savske elektrarne Ljubljana, Soške elektrarne Nova Gorica, TE Brestanica, TE Šoštanj in Premogovnik Velenje, ter odločitev, da projekt izgradnje hidroelektrarn na spodnji Savi realizira prek družbe HSE.

Maj 2002: Sprejet je Zakon o spremembi Zakona o pogojih koncesije za izkoriščanje energetskega potenciala spodnje Save (ZPKEPS-A), ki omogoča Savskim elektrarnam Ljubljana, d.o.o., da lahko delno ali v celoti prenesejo pravico energetskega izkoriščanja energetskega po-

tenciala spodnje Save na Holding Slovenske elektrarne, d.o.o.

Izdelana je tudi novelacija predinvesticijske zasnove verige hidroelektrarn na spodnji Savi.

Junij 2002: občinski sveti Sevnice, Krškega in Brežic na skupni seji sprejmejo sklep o predhodni uskladitvi koncesijske pogodbe za izkoriščanje energetskega potenciala spodnje Save.

Junija 2002 sta izdelana tudi investicijski program za HE Boštanj ter dokončna novelacija idejnega projekta. Izdelan in preizkušen je tudi hidravlični model HE Boštanj.

Julij 2002: Vlada RS da soglasje k podpisu koncesijske pogodbe za gradnjo verige hidroelektrarn na spodnji Savi ter imenuje podpisnika s strani vlade. 8. julija je na Vrhovem koncesijska pogodba podpisana.

Avgust 2002: v republiškem uradnem listu (Ur. l. RS št. 77/2002, 30.8. 2002) je objavljen razpis za pripravljana dela na HE Boštanj – Lot A1.

September 2002: izdelan in revidiran je idejni projekt infrastrukture HE Boštanj.

Oktober 2002: 2. oktobra je na Vrhovem predponudbeni konferenca za potencialne izvajalce pripravljanih del na HE Boštanj. Razpisno dokumentacijo dvigne dvanajst podjetij, ponudbe pa do 14. oktobra oddajo štiri: CM Celje d.d., Cestno podjetje d.d., Ljubljana, konzorcij SCT d.d., Ljubljana / Primorje d.d., in konzorcij Gradis Nizke gradnje d.d., Maribor / GIZ Gradis Ljubljana.

Oktober 2002 HSE tudi izdela ter Ministrstvu za okolje, prostor in energijo preda program investicijskih vlaganj za gradnjo infrastrukturnih objektov za HE Boštanj.

November 2002: za izvajalca pripravljanih del na HE Boštanj je izbran konzorcij Gradis Nizke gradnje d.d., Maribor / GIZ Gradis Ljubljana

Mag. Drago Fabijan

Direktor se je predstavil novinarjem

Po mesecu dni direktorovanja se je dr. Evgen Dervarič na novinarski konferenci v Premogovniku Velenje predstavil novinarjem. Vabilu so se odzvali novinarji 9 medijskih hiš: STA, TV Slovenija, VTV, Radia Slovenija, Dela, Večera, Dnevnika, Novega tednika ter Našega časa in Radia Velenje.

Uvodoma je dr. Dervarič poudaril odprtost podjetja za komuniciranje s ciljnim javnostmi, nato pa je predstavil vodstveno ekipo Premogovnika Velenje, v kateri so tehnični direktor mag. Marjan Kolenc, direktor za kadmorsko-splošno področje Janko Lukner – oba sta bila tudi na novinarski konferenci –, direktor za gospodarsko področje Boris Močilnik, 1. januarja 2003 pa bo vodenje razvojnega področja prevzel Zvone Es.

Zatem je predstavil vizijo poslovnega sistema Premogovnik Velenje, katere glavno vodilo je intenziven razvoj. Tega bo vodstvo vodilo na dveh ločenih temeljih, in sicer na področju pridobivanja premoga ter na področju prestrukturiranja drugih dejavnosti. Strategijo za uresničitev načrtov bomo v Premogovniku Velenje obravnavali na strateški konferenci konec novembra v Fiesi.

Dr. Dervarič je poudaril, da je načrtovana količina odkopanega premoga skladna s perspektivo holdinga Slovenske elektrarne, osnutkom Nacionalnega energetskega programa in Kyotskim sporazumom in se bo postopno zniževala od sedanjih 3,8 milijona ton na 3,5 milijona ton v letu 2010. Ob tem bo treba glede cene premoga opredeliti pravo razmerje med narodno-gospodarskim interesom in svetovno ceno premoga, v Premogovniku Velenje pa bomo ceno premoga tudi v prihodnje zniževali z različnimi ukrepi za učinkovitejše in bolj ekonomično odkopavanje.

V poslovnem sistemu je danes nekaj dejavnosti, ki bremenijo ceno premoga in zmanjšujejo konkurenčnost matičnega podjetja na trgu, je dejal dr. Dervarič. Ta trend bomo poskušali obrniti s postopnim sistemskim prestrukturiranjem teh dejavnosti, tudi z iskanjem strateških partnerjev za skupne investicije v nove proizvodne programe in z zmanjšanjem obsega prodaje v matično podjetje.

Po mesecu dni direktorovanja se je dr. Evgen Dervarič na novinarski konferenci v Premogovniku Velenje predstavil novinarjem.

Intenziven razvoj bo hkrati pomenil ohranjanje delovnih mest in dolgoročno tudi ustvarjanje novih, kar ostaja eden izmed štirih strateških ciljev Premogovnika Velenje.

Novinarje so v pogovoru z direktorjem zanimali konkretni programi

prestrukturiranja, predvsem projekti zbiranja in recikliranja sekundarnih surovin, načini zmanjševanja števila zaposlenih, poslovanje hčerinskih podjetij in letošnje poslovanje Premogovnika Velenje. /dj/

Že šesta strateško-poslovna konferenca poslovnega sistema Premogovnik Velenje

V Fiesi se bodo vodilni delavci Premogovnika in hčerinskih družb 29. in 30. novembra sestali na 6. Strateško poslovni konferenci poslovnega sistema Premogovnik Velenje.

Pregledali bodo realizacijo sklepov lanske konference, ocenili uresničevanje delovnih načrtov za leto 2002, razpravljali o programu razvoja podjetja do leta 2006 in projektu prestrukturiranja poslovnega sistema, pa še o vsebini in organiziranosti nekaterih, za poslovni sistem pomembnih projektov.

Predstavljeni bodo delovni načrt Premogovnika za leto 2003 ter razvojni projekti.

Delovne načrte in programe razvoja bodo predstavile tudi vse hčerinske družbe Premogovnika.

Vsi dokumenti, ki bodo obravnavani na strateško-poslovni konferenci, so nastajali v strokovnih službah Premogovnika in hčerinskih družb v preteklih tednih, odločitve, ki bodo v Fiesi sprejete, pa bodo dale usmeritve poslovanju poslovnega sistema v naslednjem letu.

Ne slovo, temveč počastitev sodelovanja

Člani sveta delavcev in izvršilnega odbora sindikata so v sredo, 20. novembra, pripravili srečanje z nekdanjim direktorjem Premogovnika Velenje dr. Francem Žerdinom.

V spomin na dolga leta dobrega sodelovanja so mu poklonili sliko akademskega slikarja Milana Todiča.

Srečanja so se udeležili domala vsi vključeni, pa tudi predsednik SPESS Jože Janežič in zaposleni v tajništvu organov upravljanja.

Dr. Žerdinu in zbranim je nekaj besed namenil predsednik sindikata Tomo Lipnik. Poudaril je Žerdinovo vztrajanje v prizadevanjih za doseganje zastavljenih ciljev in vizije podjetja, zavračanje vmešavanja dnevne politike v vodenje podjetja, močno socialno noto pri vodenju podjetja ter dobro sodelovanje z organi soupravljanja.

“Ne poznamo podjetja, v katerem bi bil direktor prisoten na vsaj polovici sestankov IO sindikata in na skoraj vsakem sestanku sveta delavcev, kot je to bil dr. Žerdin. Cenimo tudi vašo sposobnost komuniciranja enakih med enakimi,” je med drugim dejal Lipnik in zaželel dr. Žerdinu veliko zdravja in zadovoljstva ob novih izzivih v življenju.

Dr. Žerdin se je nekdanjim sodelavcem najprej zahvalil za pokončno držo med njegovo kandidaturo za di-

rektorja in ob imenovanju novega direktorja. “Spoštujem odločitev sveta delavcev in njegovega predsednika Pavleta Župevca, pri kateri je vztrajal ob glasovanju kljub številnim pritiskom. V življenju je treba biti pokončen in svoj prav zagovarjati, čeprav je tak način življenja težavnejši in ima včasih neprijetne posledice.”

Preletel je svojo delovno pot v Premogovniku in predvsem poudaril, da je srečen, ker v časih, ko je opravljal najodgovornejše funkcije, ni bilo nobene smrtne žrtve med rudarji, da ni nikoli zahajal v konflikte s sodelavci ter da je ponosen, da mu je skupaj s sodelavci uspelo uresničevati idejo prestrukturiranja Premogovnika Velenje. Kot je dejal, se je vedno počutil kot enakopraven med enakopravnimi.

“Sedaj ima podjetje novo vodstvo in na njem je odgovornost, da dobro in uspešno vodi podjetje. Neproduktivno bi bilo, če zaposleni, posebej pa svet delavcev in sindikat, z njim ne bi sodelovali. Bodite ponosni, da ste rudarji, da delate v Premogovniku Velenje. Cenite podjetje in o njem širite

dobre vesti, navznoter pa se o vseh stvareh odkrito pogovarjajte in skupno rešujte težave,” je dejal dr. Žerdin.

Ob koncu se je članom sveta delavcev in IO sindikata zahvalil za sodelovanje pri pomembnih odločitvah, za pripravljenost na sklepanje kompromisov in za razumevanje pri uresničevanju vizije podjetja. /dj/

Poškodba glavnega odvoza premoga

V petek, 22. novembra, je prišlo do poškodbe glavnega traku za izvoz premoga iz jame na površino. Do poškodbe je prišlo, ko se je na presipnem mestu zagostil oster predmet.

Zaradi poškodbe je bila za nekaj dni ustavljena proizvodnja, saj nakopanega premoga brez brezhlebnega odvoznega traku ni bilo mogoče transportirati na površje.

Poškodbo so začeli takoj odpravljati in ocenjevati škodo. Ocenjeno je bilo, da poškodba razen izpada proizvodnje ni povzročila večje materialne škode.

V Premogovniku, v jami, so v dneh zastoja delali le tisti delavci, ki niso vezani na transport premoga, to so predvsem vzdrževalci in drugi delavci.

Bolje preprečiti kot zdraviti

Ob novem letu bodo pri naših vratih pozvonili gasilci. Prinesli nam bodo koledar, nam voščili vse dobro, navada pa je, da se jim za to prijazno gesto zahvalimo s kakšnim tisočakom. Jaz jim ob tem rečem tudi: "Upam, da se vidimo znova šele ob letu in zgolj ob enaki priložnosti!"

Z gasilci je kot z zavarovanjem imetja. Tega stroška najraje ne bi imeli, a ko gori, smo gasilcem hvaležni za vsako minuto in zavarovalnina po požaru še kako prav pride.

Boris Brinovšek je vodja poklicnega jedra Prostovoljnega gasilskega društva Velenje. Je podpoveljnik PGD Velenje, podpoveljnik poveljstva GZ MO Velenje, po poklicu je inženir strojništva, smer energetika, in višji gasilski častnik I. stopnje.

Rudar: "Ime vaše organizacije izhaja iz besede gašenje, gasiti, pa vendar gasilci sodelujete še v mnogih drugih akcijah, kjer ni nič ognja. Kakšno je področje delovanja PGD Velenje?"

Brinovšek: "Naše področje delovanja je zelo široko. Sega od gašenja požarov, tehničnega reševanja, nezgod v prometu, nesreč z nevarnimi snovmi do reševanja ljudi, živali in premoženja v naravnih in drugih nesrečah – skratka kličejo nas na različna prizorišča različnih nesreč, ko kdo potrebuje pomoč, ki jo mi lahko nudimo."

Rudar: "Kako ste opremljeni za delovanje na vseh teh področjih in koliko vas je?"

Brinovšek: "Da bi lahko pomagali v vseh zgoraj naštetih primerih, moramo seveda biti primerno opremljeni in usposobljeni za delo s to opremo. Ocenjujemo, da smo na splošno že kar dobro opremljeni, a včasih še vedno premalo in popolnoma tudi nikoli ne bomo. Vsaka intervencija je namreč enkratna, unikatna dogodek, kjer lahko vedno znova ugotovljamo, da bi še kakšen kos opreme potrebovali. A vsega pač ne moremo imeti.

Poleg tega se oprema ne prestando spreminja, dopolnjuje, posodablja.

Predvsem je pomembno, da opremo, ki jo imamo, znamo pravilno ter kar najbolj učinkovito in hitro uporabljati. Imamo 7 vozil, od tega vozilo z avtolestvijo, polnilnico dihalnih aparatov, za testiranje zaščitnih mask in dihalnih aparatov pa sodelujemo z vašim podjetjem.

Koliko nas je? V PGD Velenje je 168 članov, kamor so šteti vsi, od najmlajših do najstarejših, žensk in moških. V poklicnem jedru PGD Velenje pa je med 40 do 45 članov. To so tisti gasilci, ki so vedno, v vsakem trenutku, pripravljeni, da se odzovejo na klic na pomoč."

Rudar: "Najcenejše ukrepanje je preventiva. Kako se v Šaleški dolini zavedamo tega, kako smo varni?"

Brinovšek: "Ta odgovor bo moje osebno razmišljanje in opažanje razmer, kot jih spoznavam pri svojem delu. Varnost je, seveda, na nekem nivoju, nisem pa z njim zadovoljen. Z boljšim sodelovanjem med nami, inšpekcijskimi službami in še kom, ki ima vzvode, da opozarja, tudi sili ljudi k bolj samozaščitnemu, preventivnemu ravnanju, in jih kaznuje za neizpolnjevanje zakonskih določb, bi lahko ta raven bila bistveno višja. Gasilci lahko

le pomagamo, svetujemo, opozarjamo, največkrat pa pridemo na vrsto, ko je že prepozno, ko nas pokličejo na pomoč.

Naj bom konkreten: ljudje bi se morali zavedati, da bi se mnogim nesrečam lahko izognili ali zmanjšali škodo, če bi bilo, na primer, hidrantno omrežje redno

Boris Brinovšek, vodja poklicnega jedra Prostovoljnega gasilskega društva Velenje.

pregledano, vzdrževano, če bi redno preverjali gasilne aparate in še mnogo drugih reči.

Takšno vzdrževanje je, seveda, strošek. A stroški, ki nastanejo ob nesreči, so neprimerno večji. Ljudje so po zakonu o gasilstvu dolžni pristopiti h gašenju, a kako naj to storijo, če gasilni aparat, na primer, že nekaj let ni bil pregledan in ne deluje."

Rudar: "Še tako sodobna oprema je mrtev kos, če je ne zna uporabljati več in usposobljen človek. V gasilskem društvu dajete velik poudarek izobraževanju svojih članov!"

Brinovšek: "Da. Vsak četrtek zvečer se člani PGD sestanemo in se lotimo praktičnega preverjanja našega znanja. Preizkušamo opremo, orodja, spoznavamo določene dele opreme, sestavne dele, delovanje.

Pomembno je, da opremo, ki jo imamo, znamo pravilno ter kar najbolj učinkovito in hitro uporabljati.

V zimskem času poteka izobraževanje, ki ga organizira Gasilska zveza Velenje, ki združuje GD v MO Velenje, Šoštanju in Šmartnem ob Paki. Organizira tečaje za doseganje različnih stopenj izobrazbe v gasilstvu, tečaje za strojnike...

Predavatelji so iz naših vrst, gasilci z bogatimi izkušnjami. Gradivo je pripravljeno na osnovi Zakona o gasilstvu, kjer je predpisana snov, ki jo gasilci morajo poznati.

Veliko poudarka dajemo tudi vključevanju mladih v naše vrste in zanimanje mladih je kar veliko. Da bi jih še bolj pritegnili, motivirali in obdržali v naših vrstah, prirejamo različne igre, piknike, orientacijske pohode. Privlačijo jih tudi številna tekmovanja, pred katerimi pa morajo, seveda, veliko vaditi."

Rudar: "Ena od oblik usposabljanja so tudi taktične vaje oziroma simulacije različnih nezgodnih dogodkov. Kakšen je pomen teh vaj?"

Brinovšek: "Kot sem že omenil, se gasilci usposabljam in izobražujemo skozi celo leto, največji poudarek pa naši dejavnosti dajemo v oktobru – mesecu požarne varnosti. Takrat želimo z različnimi akcijami pokazati javnosti pomen naše dejavnosti, našo opremo, usposobljenost za delo z njo. Ljudem želimo pokazati, v kakšnih primerih jim lahko priskočimo na pomoč in kako dobro to znamo narediti.

V Velenju tako, na primer, izvedemo večjo akcijo v središču mesta: na Kardeljevem trgu, na Cankarjevi ulici, na Titovem trgu. Povem pa naj, da je ob teh akcijah ponavadi veliko zanimanja mladih, otrok, starejši pa nas gledajo kot nekaj samoumevnega.

To občutimo v PGD Velenje, ki je mestno gasilsko društvo, po vaseh pa so gasilci še vedno cenjeni in ljudje se zavedajo pomena usposobljenega in opremljenega gasilskega društva. Gasilci na vasi tudi še vedno skrbijo za družabnost.

Ko smo v PGD Velenje praznovali 100 let, smo pripravili veliko parado z vozili in drugo opremo, a nismo nalezeli na veliko pozornosti, še največ je je bilo pri otrocih. Poudarim pa naj, da so naša gasilska društva prostovoljna in da se ljudje združujejo, usposabljujejo in rešujejo imetje in življenja drugih prostovoljno!"

Rudar: "Kako financirate svojo dejavnost?"

Brinovšek: "Naše PGD je neprofitna organizacija. Delno financira gasilstvo

MO Velenje iz sredstev požarnega sklada, ki ga dobi iz državnega proračuna. Vsa društva dobimo del sredstev po posebnem ključu. Teh sredstev je malo – mi dobimo 5 milijonov SIT na leto po dvanajstinah – in komaj zadoščajo za vzdrževanje, gorivo, komunalne stroške, telefon...

Opremo nabavljamo iz namenskih sredstev, kjer mora del, 10 odstotkov, prispevati tudi društvo. Gasilski avto, na primer, stane okoli 40 milijonov SIT in tisti 4 milijoni SIT, ki jih moramo zbrati mi, so velik problem. Zato iščemo donatorje, različne vire pomoči pri podjetjih, posameznikih...

Naši stroški pa so veliki, saj moramo nabavljati in skrbeti tudi za drugo opremo, rezervne dele, za obleke gasilcev, zdravniške preglede. Nekaj prihodka skušamo pridobiti z opravljanjem različnih storitev, na primer, s pregledi gasilnih aparatov, hidrantnega omrežja.

Še enkrat naj poudarim, da je večina članov prostovoljcev in ti ob reševanju v nesrečah tvegajo marsikdaj tudi svoje življenje, da rešijo življenje ali imetje drugih. Menim, da bi se morala država bolj zavedati pomena gasilstva in urediti financiranje tako, da se ne bi nenehno ubadali s finančnimi problemi."

Rudar: "Kako sodelujete s PIGD Premogovnik Velenje?"

Brinovšek: "Člani Prostovoljnega industrijskega gasilskega društva Premogovnik Velenje so člani GZ Velenje. Sodelujejo na vseh sestankih, so v organih delovanja, vključujejo se v izobraževanja, usposabljanja in akcije.

PGD Velenje in PIGD Premogovnik Velenje zelo dobro sodelujemo. V primeru nesreč drug drugemu pomagamo. Pomembno je, da sodelujemo v vajah v vašem podjetju, saj ga tako spoznavamo, poznamo lokacije, nevarnosti in tako smo lahko učinkovitejši v akcijah.

Premogovnik Velenje zato nekaj sredstev nameni tudi delovanju našega društva. Mi imamo opremo, ki jo lahko uporabimo tudi ob akcijah pri vas in menim, da je takšno povezovanje pametno.

"Naše področje delovanja je zelo široko. Segajo od gašenja požarov, tehničnega reševanja, nezgod v prometu, nesreč z nevarnimi snovmi do reševanja ljudi, živali in premoženja v naravnih in drugih nesrečah," pravi Brinovšek.

Smiselno je, da vsa gasilska društva v Šaleški dolini sodelujemo in si posojamo opremo, ki je specifična, se redkeje uporablja in jo ima le eno društvo, uporabljamo pa jo lahko vsi."

Rudar: "V oktobru in novembru ste sodelovali v dveh taktičnih vajah v Premogovniku Velenje. Kako bi ju ocenili?"

Brinovšek: "Pred leti smo skladno s planom PIGD sodelovali v dveh ali treh tipskih vajah, ki so bile precej enostavne in enolične. Predlagal sem, da bi stopili korak naprej, da bi imeli manj vaj, a tiste dobro zastavljene, zahtevnejše, kvalitetnejše.

To se je uresničilo letos, ko smo sodelovali pri dveh vaših vajah. Prva je bila enostavnejša: šlo je za vajo gašenja požara z avtolestvijo na objektu DIK Pesje. Druga vaja pa je bila bolj dodelana, natančno načrtovana, saj je šlo za ekološko nesrečo. Vi ste jo razširili še s preverjanjem komuniciranja z javnostmi, kar je zelo pomemben sestavni del vsake resnične akcije.

Takšna vaja zahteva več priprav, izvedba pa je zahtevnejša, poteka dalj časa, zaradi nevarnosti situacije – razlitja nevarnih snovi – pa je bilo treba tudi dobro premisliti postopke, saj bi situacija lahko bila tudi smrtno nevarna. Vaja je zelo dobro uspela."

Diana Janežič

V jami obvezna uporaba zaščitnih očal

Konec oktobra je bil izdan službeni nalog, ki ga je pripravila skupina za ekologijo delovnega okolja. Z njim smo obvezno uporabo zaščitnih očal razširili na vse zaposlene, ki vstopajo v jamo, in zaposlene v zunanjih objektih Klasirnice. Pri bolj zahtevnih delih, predvsem na odkopih, pripravah, so delavci uporabljali zaščitna očala že prej.

Zakaj smo se odločili za tak ukrep? Z analizo nezgod pri delu smo namreč ugotovili, da so si poškodovali oči tudi delavci, ki niso bili v neposredni povezavi z določenim delovnim procesom. Naj navedem samo nekaj takšnih primerov:

- ✓ pri injektiranju hribine je počila cev in mimoidočemu delavcu je injektirna snov brizgnila v oči (takšnih primerov smo imeli največ),
- ✓ pri razklapljanju hidravličnih cevi je emulzija brizgnila delavcu v oči,
- ✓ pri pohodu delavcev so jim zaradi močnega vleka prileteli v oči različni tujki,
- ✓ pri srečevanju VDL in delavca je del opaža odpadel in zadel delavca v oko.

Število poškodb na očeh od leta 1995 do 2002

leto	število poškodb
1995	22
1996	19
1997	15
1998	17
1999	10
2000	2
2001	2
1. - 6. 2002	1

Iz analize nezgod pri delu (tabela) je razvidno, da je bilo v prejšnjih letih precej poškodb oči, ki pa so se močno zmanjšale z uporabo očal na bolj zahtevnih deloviščih.

Po omenjenem službenem nalogu je uporaba zaščitnih očal obvezna, če jih delavec ne nosi, pa se to obravnava kot kršitev delovnih obveznosti.

Odločitev za obvezno uporabo zaščitnih očal pri določenih delih v tehnološkem procesu pridobivanja

premoga govori o varnostni politiki oziroma o zaščiti delavca pred določenimi nevarnostmi. Na drugi strani pa je uporaba zaščitnih sredstev tesno povezana tudi s poslovno politiko podjetja, konkretno z zavarovalnimi premijami in odškodninami, ki močno bremenijo poslovanje podjetja in s tem zmanjšujejo njegovo konkurenčnost.

Boris Potrč, vodja VPD

Po omenjenem službenem nalogu je uporaba zaščitnih očal obvezna, če jih delavec ne nosi, pa se to obravnava kot kršitev delovnih obveznosti.

Skupna reševalna vaja

Skladno s sklepom, sprejetim na sestanku Koordinacijskega odbora rudarskih reševalcev rudnikov Slovenije, je bila 8. novembra skupna reševalna vaja v Rudniku urana Žirovski vrh. Udeležili smo se je predstavniki sedmih slovenskih rudnikov in družbe Nafta Lendava.

Jamsko reševalno četo Premogovnika Velenje je zastopala ekipa šestih reševalcev, in sicer Drago Kotnik, Dušan Reberčnik, Miran Božič, Vinko Slatinšek, Stanislav Amon in Borut Herodež. Sočasno z vajo reševanja pa je potekalo tudi posvetovanje o Pravilniku o delu reševalnih služb, ki smo se ga udeležili Boris Potrč, Vinko Kotnik in Bogdan Pešak.

Kot predpostavko za vajo reševanja je organizator navedel trčenje dveh jamskih vozil za prevoz rudarjev. Pri tem je eno od vozil poškodovalo glavni visokonapetostni kabel, kar je povzročilo izpad električne energije in prekinitve napajanja glavnih ventilatorjev za zračenje jame.

Pri trčenju je nekaj rudarjev utrpelo telesne poškodbe, postopoma pa se je razvil požar. Zato je bilo ogroženo tudi področje jugovzhodnega dela jame, kjer so bila delovišča, na katerih so delali rudarji.

Vodstvo reševalne vaje je skladno z omenjeno predpostavko sprejelo ustrezne ukrepe ter organiziralo in izvedlo reševanje. Sodelovalo je osem reševalnih ekip, ki so bile vsaka s svojo nalogo napotene na ogrožena območja. Pravilnost njihovega ukrepanja so nadzorovali rudarski inšpektorji, oskrbo ponesrečencev pa zdravnica.

Po končani vaji je bila opravljena izčrpna analiza. Skupno mnenje predstavnikov vseh sodelujočih ekip je bilo, da je republiška vaja, čeprav v številčno okrnjeni obliki, koristna in naj se organizira vsako leto.

Bogdan Pešak, vodja RSD

Leto 2003 bo za HTZ IP zelo zahtevno

V novembru so v HTZ IP potekale intenzivne priprave delovnega načrta za leto 2003. Cilji, ki so si jih postavili, so po besedah direktorja Franca Druksa realni in dosegljivi, a le, če si bodo za njihovo doseganje prizadevali vsi zaposleni v podjetju.

Osnovna izhodišča letnega delovnega načrta izhajajo iz treh predpostavk.

Prva je, poudarja **Franc Druks**, da podjetje HTZ IP načrtuje biti tudi v prihodnje največji oziroma strateški dobavitelj Premogovnika Velenje. "Pri tem se zelo zavedamo, da se moramo hitro in uspešno vključiti v prizadevanja Premogovnika za zmanjševanje stroškov pridobivanja premoga. Le tako nas namreč Premogovnik lahko upošteva kot svojega dobrega dobavitelja.

Načrtujemo, da bomo ceno standardnih programov storitev in izdelkov našega podjetja nižali, da pa bomo k ponudbi dodajali nove proizvode in skupine storitev ter s konkurenčno ponudbo nadomeščali nekatere druge dobavitelje."

Drugo izhodišče temelji na dovolj velikem povečevanju prodaje na zunanjih trgih. Druks: "Načrtujemo, da bomo prihodnje leto podvojili to prodajo; v letu 2002 naj bi dosegli prek 500 milijonov SIT prihodka iz tega naslova, v letu 2003 pa naj bi preseгли milijardo SIT. Prepričani smo, da smo v zadnjih dveh letih zagotovili možnosti za doseganje tega cilja, predvsem z intenzivnim delom na razvojnem področju in z obdelavo trgov. To je zelo zahteven izziv za podjetje in pri tem se zavedamo, da bo zelo pomembna vloga vsakega zaposlenega v podjetju."

Tretje izhodišče pa je vzpostavljanje novih programov, pri katerih bi zaposlili invalide. "To izhodišče nam omogoča, da bomo tudi v prihodnje izvajali svoje poslanstvo invalidskega podjetja oziroma podjetja, ki ima v poslovnem sistemu Premogovnik Ve-

Franc Druks: "Prepričan sem, da so našti cilji realni in ob skupnem prizadevanju povsem dosegljivi."

lenje in v odnosu do materinskega podjetja veliko odgovornost zagotavljanja primernih delovnih mest za invalide."

Kot je dejal Franc Druks, se v podjetju teh izzivov ne bojijo, se pa močno zavedajo odgovornosti za doseganje teh ciljev. Da bi jih lahko dosegli, Franc Druks pravi: "Moč je v pesti, ne v posameznem prstu. Uspešni smo lahko le, če si bomo za doseganje teh ciljev prizadevali vsi zaposleni. Vodstvo bo storilo vse, da bo k temu pritegnilo vse zaposlene, kajti zavedati se moramo, da bomo le tako lahko vsem zagotavljali socialno var-

Damijan Kanduti: "Na osnovi verifikacije razvojnih programov pripravljamo razvojne usmeritve podjetja."

nost, primeren standard in eksistenco še najprej.

Srečo imamo, da smo se razvili iz dobrega kolektiva, Premogovnika Velenje, in da nam izkušnje omogočajo, da smo samozavestni. Prepričan sem, da so našti cilji realni in ob skupnem prizadevanju povsem dosegljivi."

Čas ne dela za nas, poudarja direktor. HTZ IP je mlado podjetje, ki ni imelo svojega razvoja in je bilo čez noč postavljeno v hudo konkurenco na trgu, v čas velikih sprememb: pred vrati sta odpiranje trga z električno energijo in vključevanje v Evropsko unijo, kar bo pomenilo proizvodnjanje izdelkov za evropski trg.

"Kdor objokuje in pogreša stare čase, se vara. Stari časi se ne bodo nikoli vrnili, stvari se hitro spreminjajo in to tekmo je treba teči. Sodelavkam in sodelavcem bi rad sporočil, da smo podjetje, ki ima vizijo, pogoje, da priložnosti izkoristijo, in možnosti, da preživijo na trgu. Le vsi moramo v to verjeti, tako razmišljati in v tem duhu delati vsak dan!" poudarja Franc Druks.

Razvoj, investicije, marketing

Pomočni direktorja HTZ IP **Damijan Kanduti** je direktorjeve besede o ciljnih podjetja konkretiziral. Podjetje bo lahko uresničilo načrtovano 100-odstotno povečanje prihodka na zunanjem trgu v letu 2003 z intenzivnim delom na treh področjih: razvojnem, investicijskem in trženjskem.

14. novembra so v HTZ IP opravili tretjo verifikacijo razvojnih programov. V te programe je vključenih 55 sodelavcev pa tudi nekaj drugih podjetij in institucij. Kanduti: "Na osnovi te verifikacije bomo še v novembru dokončali pripravo razvojne usmeritve podjetja. Čas nam ni naklonjen, saj podjetje razvojnega

področja prej ni imelo vzpostavljenega in nadknaditi to zamudo je sedaj težko. Naša naloga je poiskati vse možnosti za širitev pri sedanjih programih in tehnologijah za potrebe zunanjega trga in za iskanje novih programov, ki bodo v prihodnjih letih lahko zagotavljale

produktivna delovna mesta in širitev.

Na osnovi omenjene verifikacije koncepta dela ne menjavamo. Pregled programov z vidika zanimivosti za trg je pokazal, da bomo nekatere, a teh je malo, opustili, pri perspektivnih pa delo pospešili in nekateri so že pripravljani na širitev. Ob tem pa nenehno generiramo nove ideje, iščemo nove razvojne možnosti."

Širitev podjetja na zunanja tržišča zahteva tudi nove investicije. Pri tem strogo preverjajo upravičenost vložkov v nove naložbe, preden se jih lotijo. Del investicij zadeva tudi obstoječe programe; pri tem gre predvsem za vlaganja v posodobitve zaradi zakonodaje ter zagotavljanja večje varnosti pri delu, zdravja zaposlenih ter humanizacije dela.

S povečevanjem prodaje na zunanjih tržiščih dobiva večji poudarek tudi tržna funkcija. Že dva meseca pripravljajo izhodišča za načrtovanje trženja v letu 2003, čemur bo morala slediti tudi prava, ustrezna organiziranost tega področja, njegova kadrovska okrepitev ter usklajeno delovanje vseh služb, ki sodelujejo pri trženju.

Podjetje HTZ IP ima jasno vizijo in vse možnosti, da na trgu uspe. "Toda ne brez angažiranosti vseh zaposlenih. Zato vabim, pozivam vse svoje sodelavke in sodelavce, da tej viziji sledijo," pravi Franc Druks.

Diana Janežič

Novice iz GOST-a

Učna mesta za poklice v gostinstvu

Povezovanje gospodarskih družb z izobraževalnimi institucijami in vključevanje v njihove programe danes ni več novost, ampak nujno potreben proces. Možnosti izobraževanja, pridobivanja delovnih izkušenj in praktičnih znanj v gospodarstvu že v času izobraževalnega procesa so nujno potrebne za vse udeležence izobraževalnih programov, še posebej pa je podpora gospodarskih družb dobrodošla pri poklicnem izobraževanju.

Podjetja, ki želijo nuditi učna mesta vajencem v dualni organizaciji

poklicnega izobraževanja, morajo za to izpolnjevati določene pogoje, predpisane za posamezne poklice v lastni panogi.

Verifikacijo pogojev in preglede vodijo posebne strokovne komisije v okviru Gospodarske zbornice Slovenije, ki na osnovi ugotovljenega ocenijo, ali neko delovno okolje lahko nudi ustrezna znanja in pogoje za izobraževanje vajencev.

V sistem dualnega poklicnega izobraževanja se je vključilo tudi podjetje GOST d.o.o. Velenje. Po presoji strokovne komisije pri GZS je

pridobilo pozitivno strokovno mnenje in potrdilo o izpolnjevanju pogojev za učna mesta za izvajanje praktičnega pouka.

Tako bodo lahko v podjetju Gost d.o.o. Velenje v prihodnje praktična znanja pridobivali učenci gostinskih šol, in sicer za poklice kuhar, natakhar in slaščičar-konditor. Tako je podjetje GOST d.o.o. tudi uradno vključeno v proces dualnega poklicnega izobraževanja in bo lahko mladim nudilo kakovostno vajeniško dobo.

Priznanje za urejeno delovno okolje

Gospodarska zbornica Slovenije, katere članica je tudi Savinjsko-šaleška območna zbornica Velenje, že vrsto let vodi ocenjevanje najbolj urejenih delovnih okolij. Na vsakoletni razpis se podjetja prijavijo sama, prijavljene pa obišče strokovna komisija. Podjetje Gost d.o.o. že nekaj let redno in uspešno sodeluje v akciji ocenjevanja delovnega okolja.

Tudi letos je podjetje na podlagi prijave obiskala ocenjevalna komisija. Ocenjevala je delovno okolje v restavraciji Klub. Ocenjevanje delovnega okolja ne pomeni le urejenosti prostora, ampak komisija ocenjuje tudi nastop podjetja navzven, prepoznavnost, posebnosti in tipičnosti v ponudbi, uvajanje sistemov stalnih izboljšav ter razvojne načrte.

V konkurenci 11 podjetij je Gost d.o.o. v okviru letošnje akcije prejel priznanje za urejeno delovno okolje za leto 2002. Podelitev priznanj je bila v oktobru ob 5. srečanju direktorjev podjetij Savinjsko-šaleške regije.

Matjaž Černovšek

HOTEL BARBARA*** FIESA

JESENSKI ODDIH do 21. 12. 2002

vikend paket	13.400 SIT
3-dnevni paket	20.100 SIT
5-dnevni paket	33.500 SIT

(polpenzion, kopanje, fitnes, taksa, parkirišče, vstop v Casino)

NOVOLETNI PAKETI

3-dnevni paket	nočitev z zajtrkom	46.200 SIT
3-dnevni paket	polpenzion	50.700 SIT
5-dnevni paket	nočitev z zajtrkom	62.000 SIT
5-dnevni paket	polpenzion	69.500 SIT

Cene vključujejo tudi silvestrsko in novoletno večerjo, silvestrovanje s triom Banana, brunch 1. 1. 2003, kopanje v notranjem bazenu, uporabo fitnesa, turistično takso in presenečenje!

Vabljeni!

Gost

TURISTIČNA AGENCIJA
Cankarjeva ulica (stekleni paviljon)
TELEFON: 897 32 80

Širitev inštituta ERICo Velenje

V začetku oktobra se je na Starem jašku začela prenova zgradbe, ki je bila do junija, ko jo je kupil Inštitut za ekološke raziskave ERICo Velenje, v lasti podjetja HTZ. Inštitut je v zgradbi že domoval. V njej je imel svoje prostore od leta 1993 do 1999, kasneje pa je imel inštitut v tej stavbi v najemu nekaj prostorov za skladišča in pripravo vzorcev.

Za nakup stavbe in pripadajočega zemljišča so se v ERICu odločili na podlagi investicijskega programa, ki so ga izdelali v prvi polovici letošnjega leta. Septembra so program še dopolnili in 25. septembra 2002 ga je potrdil tudi inštitutov Upravni odbor.

Po mnenju direktorja inštituta ERICo mag. Franca Avberška je zelo pomembno, da je investicijski program, ki so ga poimenovali Regionalni tehnološki center za okolje in trajnostni razvoj ERICo Velenje, v skladu z regijskimi usmeritvami in razvojnimi strategijami.

Mag. Franc Avberšek je povedal: "Za povečanje našega laboratorija, kar bo glavna pridobitev po obnovi stare zgradbe, smo se odločili predvsem na podlagi potreb po tovrstnih storitvah, ki jih zaznavamo tako znotraj regije kot tudi širše, na državnem nivoju. Hkrati s povečanjem kapacitet laboratorija pa bomo postavili tudi temelje za regionalni tehnološki center.

Prepričani smo, da bi z njim lahko precej racionalizirali raziskovalno infrastrukturo, omogočili in spodbujali bi lahko razvojno povezovanje gospodarstva znotraj Savinjske regije, povezovalje in sodelovanje raziskovalne in izobraževalne sfere in skrbeli za boljši prenos znanja v gospodarstvo. Predvsem na področju okolja in trajnostnega razvoja je pomembno, da je dostop do najnovejših rezultatov raziskav, novih tehnologij in znanj kar se da hiter in učinkovit."

Vrednost projekta, ki ga nameravajo v ERICu končati do aprila prihodnje leto, je okoli 150 milijonov tolarjev. Večino sredstev bodo seveda terjala gradbena dela. Projekt adaptacije in dograditve obstoječega objekta je izdelalo podjetje INGEKO iz Murske

Sobote, izvajalec del pa je velenjsko gradbeno podjetje VEGRAD, ki je bilo kot najugodnejši ponudnik izbrano na podlagi javnega razpisa.

Adaptirali bodo 270 m² prostorov in skoraj 300 m² zgradili na novo. Objekt je zasnovan tako, da bosta laboratorijski in upravno-raziskovalni del ločena in bosta imela tudi ločene vhode. Upravno-raziskovalni del bo odprt za javnost, pri vходу v laboratorij pa bodo še skladiščni prostori za delovno opremo in vzorcev.

Poleg nakupa in obnove gradbenega objekta naložba obsega še nakup laboratorijske in pisarniške opreme za nove prostore. Za realizacijo investicije bo ERICo poleg lastnih sredstev potreboval še druge vire, predvsem kredit poslovne banke. Ponovno pa nameravajo, kljub enkrat že zavrjeni vlogi, kandidirati za nepovratna sredstva Ministrstva za gospodarstvo. Vla-

ganja naj bi se po predvidevanjih povrnila v petih letih.

Investicija bo inštitutu ERICo, po besedah direktorja mag. Franca Avberška, omogočila nadaljnjo rast, povečanje obsega storitev in razvojno-raziskovalnega dela, predvsem pa tudi preseganje dosedanjih lokalnih okvirov. Dobili so tudi podporo Regionalne razvojne agencije iz Celja, ki je zaenkrat sicer samo moralna, a v ERICu menijo, da lahko v prihodnje upajo tudi na finančno.

Mojca Ževart

Koordinacija Ekošol v Velenju

V Sloveniji je danes že okoli 90 šol, ki so se odločile, da bodo v delo in življenje šole načrtno in celostno uvajale okoljsko vzgojo. Te šole so vključene v program Ekošole in delujejo po mednarodnih pravilih.

Pravila so združena v sedem korakov in so v bistvu šolam prilagojeni postopki za pridobivanje okoljskega standarda. Na šoli morajo najprej ustanoviti eko-programski svet, nato opraviti analizo stanja v okolju, pripraviti načrt delovanja ekošole in tematske sklope za delo v šoli in izven nje. Projekt je treba ves čas spremljati in ga sprotno vrednotiti, nujno pa je tudi dobro obveščanje in sodelovanje z mediji. Ko so vsi ti koraki dobro opravljeni oziroma vzpostavljeni, pride na vrsto sedmi - pridobitev eko-listine. Pogoj za pridobitev eko-listine je, da pri uresničevanju programa sodelujejo učenci, učitelji, vodstvo šole, svet šole, svet staršev in predstavniki lokalne skupnosti.

Na vsaki ekošoli izberejo koordinatorskega, ki skrbi za vestno izpolnjevanje dogovorov in udeležanje odločitev, sprejetih hkrati z nazivom Ekošola. Koordinatorji se sestajajo nekajkrat na leto, da se seznanijo z novostmi, s potekom projekta in izmenjajo izkušnje.

V Velenju se je v soboto, 16. novembra, na nacionalni koordinaciji ekošol zbralo več kot 160 delavcev iz slovenskih vrtcev, osnovnih in srednjih šol. Organizatorja srečanja sta bila poleg inštituta ERICo Velenje Slovenski E-forum, društvo za energetska ekonomika in ekologijo v Ljubljani in Nacionalna koordinacija Ekošol.

Dopoldanski plenarni del je potekal v prostorih Muzeja premogovništva Slovenije, popoldan pa so udeleženci srečanja sodelovali v delavnicah na različnih lokacijah v Velenju.

Srečanje je z uvodnim pozdravom začela nacionalna koordinatorka za ekošole Nada Pavšer, nato je zbrane nagovoril velenjski župan Srečko Meh. Sledilo je predavanje mag. Franca Avberška, direktorja Inštituta za ekološke raziskave ERICo Velenje, v katerem je prisotne seznanil z vlogo in pomenom elektroenergetske panoge v Šaleški dolini, predvsem pa

Mag. Franc Avberšek je prisotne seznanil z vlogo in pomenom elektroenergetske panoge v Šaleški dolini, predvsem pa je poudaril uspešno reševanje okoljskih problemov v dolini.

je poudaril uspešno reševanje okoljskih problemov v dolini.

V okviru plenarnega dela so obravnavali še nekaj splošnih in organizacijskih zadev, vezanih na program Ekošole, in predstavili pilotni projekt Ekodan v Mariboru. V popoldanskem delu srečanja so se udeleženci razdelili na skupine in se udeležili delavnic, ki so potekale v Muzeju premogovništva Slovenije, v Restavraciji Jezero in v Šolskem centru Velenje.

V delavnicah so se posvetili delu v srednjih šolah, projektu Ekovrtec ter temama Promet in okolje ter Energija v šoli. V delavnici o smotni rabi energije v šolah so kot predavatelji sodelovali tudi mag. Branko Caglič iz velenjskega podjetja PUP d.o.o., Cveto Fendre iz Šolskega centra Velenje in mag. Emil Šterbenk iz inštituta ERICo.

Koordinacijo ekošol je inštitut ERICo pripravil že drugič. Pri tem in podobnih projektih bodo sodelovali tudi v prihodnje, želijo pa si, da bi se programu Ekošole kmalu pridružila katera od šol iz Šaleške doline.

Mojca Ževart

DIVJAD NA CESTI

V Inštitutu za ekološke raziskave ERICo Velenje so lani začeli z raziskovalnim projektom **Divjad na cestah**, katerega naročnik je Direkcija Republike Slovenije za ceste. Namen raziskave, ki jo vodi Boštjan Pokorny, univerzitetni diplomirani inženir gozdarstva, je opredeliti glede na število povozov divjadi najbolj problematične odseke cest v Sloveniji in pripraviti predlog ukrepov za zmanjšanje tveganja trkov z divjadjo. Pri projektu raziskovalci sodelujejo s slovenskimi lovskimi družinami. Te jim posredujejo podatke o številu povozov divjadi na območjih svojih lovišč. Zanimivo je, da je bilo po do sedaj obdelanih podatkih število povozov na enoto površine največje ravno na območju lovišč Lovske družine Oljka Šmartno ob Paki in Lovske družine Velenje.

Drugačno spoznavanje učne snovi

Vlada Republike Slovenije je leta 1992 ustanovila javni zavod Center šolskih in obšolskih dejavnosti. Deli se na domove in dnevni center.

Dnevni center ima 9 izpostav in 14 programov, ena od izpostav dnevnega centra pa deluje tudi v okviru Muzeja premogovništva Slovenije.

Vodja dnevnega centra in svetovalec za animacijo kulture je **Bernard Protner**. Po poklicu je nemcist in diplomiran sociolog kulture z dodatno pedagoško izobrazbo. V Centru za šolsko in obšolsko dejavnost (CŠOD) je začel delati leta 1994 kot svetovalec za stike s tujino in za animacijo kulture.

Rudar: "Kakšna je vsebina delovanja centra in izpostav - kaj ponujajo, na kakšen način, kakšni populaciji?"

Protner: "Izpostave izvajajo dneve dejavnosti za osnovne in srednje šole. Dnevi dejavnosti so kulturni, naravoslovni, tehniški in športni. Naše izpostave izvajajo vse te dneve. Poleg devetih izpostav imamo še dve, kjer pa ne izvajamo programa mi, temveč smo le prijavno mesto za šole (tak primer je bil še lani Muzej premogovništva Slovenije).

Vsebinska je zmeraj prilagojena učnemu načrtu v šoli in je neke vrste praktično dopolnilo k teoriji, ki jo obdelajo učenci in dijaki v šoli. Ponudba je zelo široka in si jo lahko podrobneje preberete na internetu pod www.csod.si/dnevnicecenter.

Ponujamo strokovne ogleds z našimi učitelji, multivizijo, učne liste in delavnice. Naši programi so zmeraj prilagojeni stopnji izobrazbe učencev ali dijakov. Tako imamo za isto stvar za vsak razred prilagojeno izvedbo, glede na predznanje.

Praviloma so naši gostje učenci od 4. razreda naprej, vendar imamo v Arboretumu v Volčjem Potoku, Živalskem vrtu v Ljubljani in v likovno-glasbeni delavnici v Groharjevi hiši pogosto tudi učence od 1. razreda naprej. Populacija seže do zaključnih razredov srednje šole, ki pa so redkeje naši gosti."

Rudar: "Kakšni so nameni in cilji delovanja CŠOD?"

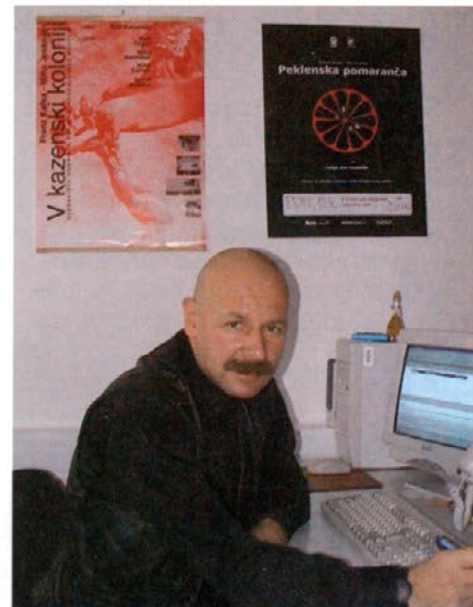
Protner: "Delovanje CŠOD je usmerjeno na:

- ✓ pridobivanje splošnih in uporabnih znanj, ki omogočajo samostojno, učinkovito in ustvarjalno soočanje z naravnim in družbenim okoljem in razvijanje kritične moči presojanja,
- ✓ omogočanje osebnostnega razvoja učencev v skladu z njihovimi sposobnostmi in zakonitostmi razvoja,
- ✓ oblikovanje in spodbujanje zdravega načina življenja in odgovornega odnosa do naravnega okolja,
- ✓ dopolnjevanje in širjenje znanja iz številnih tem, ki so del učnega načrta osnovne šole in srednjih šol,
- ✓ strokovno in sistematsko spoznavanje določenih vsebin iz naravoslovja, družboslovja, športa, kulture, tehnike in življenja v naravi,
- ✓ pridobivanje praktičnih izkušenj za življenje in razvijanje pozitivnega ter odgovornega odnosa do okolja,
- ✓ socializacijo posameznika in skupine, vzgajanje in medsebojna strpnost, spoštovanje drugačnosti in sodelovanje z drugimi,
- ✓ razvijanje sposobnosti za življenje v demokratični družbi,
- ✓ vzgajanje odgovornosti za lastno varnost in zdravje,
- ✓ vzpodbujanje ustvarjalnosti in izražanja,
- ✓ vzpodbujanje prijateljstva, sproščenosti, tovarištva in medsebojne pomoči,
- ✓ spoznavanje pomena umetnosti in kulture za razvoj narodove zavesti in vzpodbujanje lastne umetniške ustvarjalnosti."

Rudar: "Kako sodelujete s šolami, drugimi ustanovami, gospodarstvom?"

Protner: "S šolami sodelujemo, kot sem že omenil, kot neke vrste servis za praktični prikaz učne snovi (dnevni center) in kot namestitvene in pedagoške kapacitete za izvajanje programa Šole v naravi (domovi).

Sodelujemo predvsem z ustanovami, ki ponujajo ogled znamenitosti, ki so vključene v naše pedagoške dejavnosti (muzeji, rojstne hiše pisateljev, naravni parki, jame, mestne znamenitosti). Z gospodarstvom so-

Bernard Protner: "Ponujamo strokovne ogleds z našimi učitelji, multivizijo, učne liste in delavnice."

delujemo toliko, kolikor je pač vezana dejavnost javnega zavoda na gospodarstvo (storitvena dejavnost)."

Rudar: "Kako ocenjujete ustanovitev dnevnega centra CŠOD v Velenju?"

Protner: "Ustanovitev izpostave Dnevnega centra v Velenju ocenjujem zelo pozitivno. Sicer smo sodelovali pred tem že dve leti, ko je bil CŠOD mesto prijave za šolske skupine, ki so želele obiskati Muzej premogovništva Slovenije. V tem času je bilo število skupin v stalnem porastu.

V muzeju so se trudili izvesti dneve dejavnosti čim bolj kvalitetno in tukaj smo videli možnost, da združimo moči. Upam, da je to naše sodelovanje osnova za kvalitetne pedagoške programe, ki bodo privabili še večje število šolskih skupin iz cele Slovenije.

Prav gotovo pa je naše sodelovanje pomembno tudi za celo Šaleško dolino, kajti šolske skupine ne spoznavajo le Muzeja premogovništva, ampak jim ostane tudi čas za ogled drugih znamenitosti v Šaleški dolini. In končno bodo tudi ti otroci in mladostniki kmalu odrasli in se bodo mogoče s svojimi družinami vračali v Velenje in v Šaleško dolino."

Industrijska revolucija – v živo

Izpostave dnevnega centra vodijo učitelji in učiteljica, ki v Muzeju premogovništva Slovenije na Starem jašku izvaja pedagoški program, je od letos **Bojana Pustinek**, ki je po poklicu profesorica zgodovine in sociologije.

Rudar: "Kakšni sta vaša vloga in naloga v velenjskem dnevnem centru?"

Pustinek: "Izpostave dnevnega centra delujejo najpogosteje v muzejih ali drugih pomembnih kulturnih institucijah in s ponudbo, ki jo te ustanove nudijo vsem obiskovalcem, izvajajo pedagoško-izobraževalni program za učence osnovnih in srednjih šol.

Ogled zbirke povežemo s konkretnimi učnimi vsebinami, ki jih učenci posamezne stopnje obravnavajo. V našem muzeju je ta povezava največkrat v zvezi z učno snovjo o industrijski revoluciji, razvoju domačega kraja, gospodarskem razvoju Slovenije po drugi svetovni vojni, energiji in premoгу, ekologiji ali podobno.

Ker naša izpostava šele dobro začenja z delom, se še seznanjam z vsemi učnimi programi in pripravljam program našega dela ter učne liste. Vendar pa skupine že prihajajo in obisk je velik."

Rudar: "Kako izgleda obisk ene skupine, razreda pri vas?"

Pustinek: "Šola se prek razpisa CŠOD, ki je objavljen v Šolskih razgledih, prijavi za naravoslovni dan in dobi termin. Pri nas skupino tako kot vse obiskovalce peljemo na ogled podzemnega dela muzeja. Če je skupina le ena, grem z vodičem in učenci tudi jaz, če pa razred razdelimo v več skupin, sem s tistimi, ki so zunaj. Skupaj pogledamo zunanjo zbirko ali pa imajo učenci učno uro s strokovnjaki z Inštituta za ekološke raziskave ERICo Velenje, kjer jim predstavijo okoljske vsebine.

Po ogledu muzeja ponovimo, kaj smo videli, spoznali, odgovorjam na vprašanja, še kaj pojasnim. Ko bomo imeli pripravljene učne liste, bomo te izpolnili in tako bodo učenci res utrdili znanje.

Muzej je sam po sebi zanimiv in sam pripoveduje o razvoju slovenskega premogovništva, o energetiki, premoгу, spregovorimo tudi o negativnih in pozitivnih posledicah tega hitrega razvoja na Šaleško dolino, okolje..."

Rudar: "Kako pa učenci sprejemajo takšen način dela?"

Bojana Pustinek

Pustinek: "Pri nas preživijo pet, šest šolskih ur, ki so kar naporne, a tudi zanimive, saj pouk tako poteka drugače, bolj pestro, razgibano. Navdušeni so nad ogledom jame, zunaj pa jih skušamo prav tako motivirati. Ob koncu dneva so že kar utrujeni, morda včasih nekateri malo naveličani. Vsekakor pa je takšen način spoznavanja učne snovi drugačen, in to je otrokom vedno všeč."

Diana Janežič

Priznanje hotelu Paka

Poslovno-konferenčni hotel Paka v Velenju je na podelitvi nagrad v Avstrijskem kraju Bad Ausse dobil priznanje za hotelske storitve avstrijskega turističnega podjetja Connex, t.im. Connex Best Quality Award 2002. Med 1.500 ocenjevanimi hoteli iz Avstrije, Nemčije, Madžarske, Švice, Italije in Slovenije je bil hotel Paka uvrščen med prvih 15 hotelov in dobil priznanje za odlične hotelske storitve.

Pri tem priznanju je najpomembnejše, da so hotelske storitve ocenjevali individualni tuji gostje, ki so zaposleni v večjih avstrijskih in nemških podjetjih, ki so v hotelu Paka dejansko tudi bivali. Edini dobitnik tega priznanja v Sloveniji doslej je Kompas hotel Bled.

Po Zlati plaketi, ki jo je letos septembra hotelu Paka za odlične storitve na konferenčnem področju podelila Gospodarska zbornica Slovenije, je to za hotel še priznanje na področju hotelskih storitev.

Kot je dejal Stanko Brunšek, direktor prodaje v hotelu Paka, so domala vsi gostje obiskali tudi Muzej premogovništva Slovenije in si ogledali Velenje ter o tem izrazili sama pozitivna mnenja.

MUZEJ PREMOGOVNIŠTVA SLOVENIJE

Nočni ogled muzeja

Tudi letos vas vabimo na nočni ogled Muzeja premogovništva Slovenije.

Vabljeni v petek, 20. decembra, z začetkom ob 16. uri.

V podzemlju vas bo pozdravil in vam voščil ob novem letu dedek Mraz, za dobro razpoloženje pa vam bodo zaigrali člani Harmonikarskega orkestra Premogovnika Velenje.

Vabimo vas, da svoj ogled rezervirate na telefon 03 5870-997.

Srečno!

Vljudno vabljeni!

Bojanu Adamiču za 90 let

Zveza slovenskih godb je v sodelovanju z Glasbeno šolo Frana Koruna Koželjskega Velenje v njeni veliki dvorani v nedeljo, 17. novembra, počastila 90 let Bojana Adamiča, zagotovo najbolj ustvarjalnega in poznanega slovenskega glasbenika in komponista.

Več kot 700 godbenikov, zbranih v osmih pihalnih orkestrih, je preigralo Adamičeve skladbe, napisane posebej za godbe, pa znane napeve iz filmov in priredbe narodnih skladb.

Nastopili so KD Pihalni orkester Logatec, KUD Delavska godba Trbovlje, Pihalni orkester Videm Krško, Papirniški pihalni orkester Vevče, KUD Pihalni orkester Pošta Maribor, Pihalni orkester Glasbene šole Celje, KD Pihalni orkester Slovenj Gradec in Pihalni orkester Premogovnika Velenje. Koncert sta posnela tudi Radio in Televizija Slovenija.

Ne glede na to, kakšno zvrst glasbe najraje poslušate, Bojana Adamiča zagotovo poznate oziroma poslušate tudi njegove skladbe. To ni težko, saj je pisal vse zvrsti od resne, komorne in folklorne glasbe, samospenov, šansonov in popevk do lahke orkestralne in scenske glasbe za gledališče, glasbe za radijske igre in filmske glasbe. Ustvarjal je za vse vrste glasbenih sestavov, od najmanjših – “dveh kastrol

in lavorja vode” – do simfoničnega orkestra.

Njegov najpomembnejši glasbeni doživljaj je bil povezan s “pleh musko”, godbo na pihala. Tej je ostal zvest vse svoje življenje in je med Slovenci za godbo na pihala napisal mogoče največ skladb.

Bojan Adamič pa z godbami ni sodeloval le na ustvarjalnem področju. Kot član žirij je ocenjeval kakovostno raven slovenskih godb in pihalnih orkestrrov. Zaradi tega je Zveza slovenskih godb poimenovala svoja priznanja na področju godbeništvaja po Bojanu Adamiču in priznanja so med člani pihalnih orkestrrov zelo cenjena. Zveza slovenskih godb šteje danes 89 godb, kar pa še niso vse, ki delujejo v Sloveniji. Več kot 100 naj bi jih bilo. Zveza se je iz prejšnje Zveze kulturnih društev osamosvojila leta 1996 in sedaj je njen predsednik **Ervin Hartman**, sicer tudi dirigent Pihalnega orkestra Pošta Maribor.

“Večinoma ljudje godbe poznajo z igranja na javnih manifestacijah: proslavah, ob praznikih, na pogrebih. Večji del aktivnosti godb pa je koncertna dejavnost, ki je primerljiva z vsako drugo zvrstjo glasbe, a pri nas premalo znana. V tujini so godbe tudi po tej strani zelo popularne, koncerti zelo obiskani in tam deluje tudi precej skladateljev, ki skladajo v glavnem za godbe.

Bojan Adamič ni imel predsodkov do kakršnekoli zvrsti glasbe niti do različnih glasbenih sestavov. Pihalni orkestri ali godbe imajo takšen sestav glasbil, da lahko igrajo vsestransko glasbo: od polk in valčkov, prek zabavne glasbe do resne, simfonične. Bojan Adamič je obvladal takšen sestav glasbil in mu je to predstavljalo tudi ustvarjalni izziv,” je povedal Hartman.

Poleg Adamiča imamo Slovenci še nekaj skladateljev, ki skladajo za godbe, predvsem mlajših, ki se tako, po Hartmanovih besedah, zaradi številčnosti godb in veliko koncertov, ki jih te imajo, lahko tudi lažje promovirajo.

“Bojan Adamič je znan tudi izven meja Slovenije,” je dodal **mag. Ivan Marin**, ravnatelj velenjske glasbene šole. “Na zadnjem avstrijskem državnem tekmovanju so, na primer, izvajali tudi njegove skladbe. Nasploh je Adamič zelo popularen, vedno znova je izviren, svež in radi ga izvajajo različni izvajalci in sestavi, poslušajo ljudje. Koliko njegovo ime in delo velja v Sloveniji, je dokaz tudi snemanje koncerta RTV Slovenija!”

Dan slovesnega godbeništvaja v Velenju je bil dobra priložnost za vse ljubitelje glasbe na pihala, da so spoznali Bojana Adamiča kot tovrstnega skladatelja, spoznali osem slovenskih pihalnih orkestrrov, vodstvo Zveze slovenskih godb je imelo redni letni občni zbor, člani orkestrrov pa so dan izrabili za srečanje, izmenjavo izkušenj, nakup novih not in ogled instrumentov na priložnostni razstavi.

Diana Janežič

Mag. Ivan Marin, levo, in Ervin Hartman

Potrebujejo več!

18. novembra je bila sklenjena dobrodelna akcija, ki jo je v začetku letošnjega leta zastavil Humanitarni zavod VID iz Kranja in z njo zbral 700.000 tolarjev za nakup terapevtskih in učnih pripomočkov, namenjenih varovancem Oddelkov vzgoje in izobraževanja Centra za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje Velenje.

Šestintrideset fantov in deklet s posebnimi potrebami iz treh občin: Velenja, Šoštanja in Šmartnega ob Paki, ki dopoldneve preživljajo v šestih oddelkih vzgoje in

izobraževanja, je tako dobilo nekaj novih delovnih mizic, posebnih stolov, terapevtskih žog, blazin, igralno steno in trampolin.

Vse to potrebujejo za lepši razvoj in lažje življenje zaradi svoje zmerne, težje ali težke motnje v duševnem razvoju. Potrebujejo več vsega – tudi skrbi, pozornosti, časa, ljubezni - kot zdravi otroci, žal, pa imajo le manj. Prav zaradi tega so nujno potrebne takšne in podobne humanitarne akcije, ob katerih se odprejo tudi srca tistih, ki pomoč lahko ponudijo. Še tisoč majhnih in malo večjih pripomočkov bi potrebovali, zato bodo

veseli, če se bo njihovi prošnji za pomoč v prihodnje odzval še kakšen darovalec.

In kako nam vse to otroci s posebnimi potrebami povrnejo? S hvaležnostjo, prisrčnostjo, z ljubeznijo, neposrednostjo, kar so s svojim nastopom pokazali tudi v ponedeljek, 18. novembra. Škoda, ker jih niste videli, škoda še bolj, če jih ne vidite nikoli. Pravzaprav bi jim vsi, ki v dirki s časom ob njih kdaj za trenutek ustavimo korak, lahko rekli: hvala.

Dragica Marinšek

Krvodajalci ponovno solidarni

Kot že nekajkrat do sedaj smo se tudi letos v OO RK PS Premogovnik Velenje odločili, da izpeljemo izredno krvodajalsko akcijo v eni izmed slovenskih bolnišnic. Odločili smo se za Prekmurje in bolnišnico Murska Sobota v Rakičanu. Obenem je bil namen akcije tudi zahvala našim sodelavcem, večkratnim darovalcem te življenjske tekočine.

Na pot smo se podali 29. oktobra in med 48 udeleženci ekskurzije je vladalo dobro razpoloženje že ob odhodu iz Velenja; pogrešali smo le Staneta Grudnika s harmoniko, ki je, žal, zamudil naš odhod.

V murskosoboški bolnišnici so nas prijazno sprejeli predstojnica transfuzijskega oddelka dr. Erika Kavaš, sekretarka območnega združenja RK Angela Sobočan in predsednik komisije za krvodajalstvo pri OZ RK Murska Sobota Mirko Šeruga. Med krvodajalsko akcijo pa nas je prišel pozdravit tudi direktor bolnišnice Murska Sobota dr. Bojan Korošec.

Izrečenih je bilo veliko zahval in pohval. Deležni smo bili tudi precejšnje medijske pozornosti, saj se ne zgodi pogosto, da bi se v tako velikem številu – kri nas je darovalo 38 - odzvali iz katere delovne organizacije v pomoč nepoznanim ljudem.

Po krvodajalski akciji nas je pot vodila v Bogojino na ogled tamkajšnje prelepe cerkve. Ob ogledu te mojstrovine Jožeta Plečnika nam je zastajal dih. Iz Bogojine smo se odpeljali do še ene slovenske znamenitosti, to so zdravilne, energetske točke ob Bukovniškem jezeru v Dobrovniku. Tam smo doživeli obilo smeha in zabave in spoznali smo, da se učinka teh točk ob takšnem številu ljudi ne da meriti, saj je zadeva preveč zabavna.

Navdušeni smo bili tudi nad obiskom Vinske kleti nad jezerom. Pokušnja letošnjega pridelka je uspela in naše zadovoljstvo je bilo popolno. Naše popotovanje smo zaključili z dobro prekmursko večerjo.

V Velenje smo se vrnili z obljubo, da bomo tudi v prihodnjem letu obiskali eno izmed slovenskih bolnišnic, darovali kri in na ta način pomagali pomoči potrebnim, kljub temu da se obetajo tudi v krvodajalstvu precejšnje spremembe. A o tem več prihodnjič.

d.k.

Moj koncert bi bil najboljša zabava

AVTOMOBILI: "Avto mi v prvi vrsti pomeni prevozno sredstvo, čeprav sem trenutno brez njega. Nasploh smo pa vsi mladi nekoliko zaljubljeni v avtomobile in jaz sem še malo drugače. Rad jih rišem, oblikujem nove modele. Veliko vem tudi tehničnih podatkov o avtomobilih."

BEND: "Imeti bend, glasbeno skupino, je trenutno moja največja želja. Upam, da se mi bo kmalu uresničila. Po Velenju, Celju in Žalcu sem razobesil veliko plakatov, dal sem oglas v Salomonov oglasnik, da iščem basista in bobnarja. Potem pa sem ju našel po povsem drugačni poti, s pomočjo kolege. In zdaj delamo."

CESTA: "Na cesti nisem veliko, ne kot voznik, ne kot pešec. Ceste me peljejo v glavnem v službo, potujem malo, čeprav pa bi rad spoznal veliko cest. Bodo še priložnosti."

ČOPER: "Že od malih nog sem si želel imeti motor. Najprej dirkalnega, potem pa sem prišel k pameti. Predlani sem dobil priložnost, da si ga kupim. Ne vozim se še veliko z njim, ker še nimam izpita, predvsem ne morem v tujino. Marca prihodnje leto bom izpit imel, potem pa se bom tudi več vozil. To bo pomenilo več kilometrov in veliko več cest."

DOGA: "Še ena neuresničena želja. Vedno sem si želel psa in če ta bo, bo doga. Všeč mi je zaradi velikosti, zaradi karakterja, kaj vem. Težava je še v tem, da je moja punca alergična na pse, čeprav je tudi velika ljubiteljica psov. Ne vem še, kako bova to težavo rešila."

ENERGIJA: "Svojo življenjsko energijo črpam od vsepovsod, z različnimi dejavnostmi. Imam veliko energije. Skoraj nikoli mi ni dolgčas, vedno sem zaposlen z mnogimi dejavnostmi, v katerih uživam."

FERRARI: "Navijam za firmo Ferrari, ne pa za voznika, to moram poudariti. Je ena redkih firm, če ne edina, ki ima svoj motor in šasijo. V komercialnem smislu so njihovi avtomobili za mene najboljši. Tudi bi, seveda, imel ferrarija, obvezno rdečega, z drap usnjem..."

GLASBA: "Glasba mi pomeni v življenju vse, največ. Glasba je sestavni del mojega življenja, tako v tem smislu, da jo veliko poslušam, kot v tem, da igram na kitaro, pišem besedila, glasbo. Poslušam vse zvrsti rocka, od pop rocka naprej. Glasba

Jernej Vogrin, strojni tehnik, zaposlen pri strojni montaži v jami.

mi pomeni zatočišče, če se ne počutim dobro, rad jo imam, ko sem dobre volje – brez glasbe si ne znam predstavljati življenja! Upam, da bom postal uspešen tudi na glasbenem področju."

HUMOR: "Čim več ga je, tem bolje. Smeh je pol zdravja. Na televiziji, v kinu najraje gledam komedije. V družbi, v službi se rad smejim, rad imam vesele ljudi."

IGRANJE: "Kot sem že rekel, mi glasba pomeni vse. Če sem slabe ali dobre volje, primem na kitaro in tako lahko nastane mojemu razpoloženju primerna pesem. Kot otrok sem želel igrati bobne, mama pa me je v glasbeno šolo vpisala h klavirju. Nekako v tem času smo se preselili in potem sem imel predaleč v glasbeno šolo, da bi lahko tja hodil sam. Sedaj igram kitaro, sem samouk, želim pa se tudi naučiti igrati klavir."

JORDAN: "Kaj naj rečem? Michael Jordan je moj idol v košarki, pa tudi sicer kot zelo uspešen človek v poslu in človek nasploh. Imel je sicer zelo avtoritativen nastop do svojih soigralcev, a če je človek postavljen za vodjo ekipe, mora imeti takšen nastop in vedeti, kaj dela. Michael Jordan je takšen. Užival sem ga gledati pri igranju košarke."

KATJA: "To je moja punca, že pet let sva skupaj. Zelo veliko mi pomeni, saj me v vseh mojih željah, načrtih podpira, mi pomaga, me spodbuja, mi stoji ob strani. Zelo dobro se razumeva in sva srečna."

LJUBEZEN: "Ljubezni je na svetu veliko premalo. Prav tako je premalo strpnosti."

MLADOST: "Mlad sem še sedaj! No, tista prava otroška leta so bila pa zanimiva, kar v redu. Imel sem prijatelje, družbo, s katero smo se imeli dobro, a sedaj ugotavljam, da v tej družbi nismo bili nič ustvarjalni. Nihče nam ni pokazal, kaj bi lahko pametnega delali, v kaj naj bi se usmerili. Rajši smo imeli pijačo kot kaj drugega."

Zame je bila sreča, da smo se v pravem času odselili drugam, z Jenkove ceste na Aškerčevo, kjer sem še sedaj. Tu sem našel novo družbo in druge interese. Žal mi je, da nisem smisla življenja našel že prej, med šolanjem. Na primer, z glasbo bi se lahko že prej ukvarjal."

NAGAJIVOST: "Sem malo nagajiv, a le toliko, da je zabavno, smešno. Tudi ko sem prej govoril o svojih otroških letih, moram poudariti, da nikoli nismo bili tako nagajivi, da bi komu ali čemu škodovali. Nasploh nikomur ne želim slabega, nikogar ne obiram. Ker tako razmišljam in delujem, tudi meni nihče ne stori nič hudega."

Rad pa se pošalim in sprejemam šale, nagajivost drugih. Rudarji so od nekdaj sloveli po nagajivosti. A tega je sedaj veliko manj in še to je bolj verbalna nagajivost."

ORION: "Ja, to je televizijska oddaja, v kateri sem nastopil v oktobru. To je bil moj prvi nastop pred kamerami in

peti sem moral v živo. Pričakoval sem veliko treme, a v dveh dneh vaj in priprav, sem jo skoraj izgubil. Navadil sem se na sceno, luči, kamere in v živo je šlo dobro. V svojih treh minutah nastopa sem odmisli, da me ljudje gledajo na ekranu. V glavi se mi je vrtelo le besedilo moje pesmi, le zadnjih nekaj sekund, ko se je pesem iztekala, sem se ponovno zavedel, da nastopam.

Rezultat zame sploh ni bil pomemben. Z drugimi nastopajočimi smo se imeli lepo, dobro smo se razumeli in prav uživali v zakulisju, ko smo spremljali nastope drug drugega. Iskreno sem se veselil zmage petčlanske skupine in tudi s svojim 4. mestom sem bil zadovoljen. Vedel sem tudi, da ocenjevanje oziroma zbiranje glasov po telefonu ni realno, saj je veliko odvisno od tega, koliko ljudi poznaš. Sprva nisem hotel nikomur povedati za svoj nastop, da bi videl, koliko ljudi bi res poklicalo, ker bi nanje naredil vtis. Potem pa sem vseeno povedal prijateljem in sodelavcem in so klicali zame. Orion je bil zame dobra izkušnja v nastopanju, spoznal sem tudi, kako nastane takšna oddaja."

PREMOGOVNIK: "Zaposlen sem skoraj 7 let. Najprej sem leto dni delal v EFE, nato sem opravil pripravništvo v jami Škale, sedaj pa delam kot strojni tehnik pri strojni montaži na severu. Z delom sem zadovoljen, s sodelavci se dobro razumem, zadovoljen sem, da je plača redna. Imam pa v načrtu, da kdaj menjam podjetje in delo."

RISANJE: "Risanje je moja velika strast. Moje risanje je oblikovanje modelov avtomobilov, zadnje čase tudi športnih copat, adidas. Letos sem se poskušal vpisati na Akademijo za likovno umetnost, vendar na njej ni študija ob delu. Moral bi pustiti službo in si plačati študij. To pa ne gre.

Včasih narišem tudi kakšno umetniško sliko, a zelo redko. Najraje in najpogosteje rišem nekaj novega. Zanimivo je, da tehničnega risanja v tehnični strojni šoli nisem imel rad, ker sem se zdel pri njem preveč omejen. Rišem z roko, za računalniško risanje nimam opreme, kajti programi so dragi. Sicer pa sedaj večino svoje energije in truda vlagam v glasbo, risanje je le občasni hobi."

SODELAVCI: "Pri delu se dobro razumemo, sodelujemo, radi se povese- limo ob praznovanjih, pri rekreaciji. V prostem času pa se s sodelavci ne

družim veliko, ker so večinoma starejši od mene in že imajo družine, jaz pa še ne. Poleg tega ne hodim rad po gostilnah. Bolj se družim s prijatelji mojih let."

ŠPORT: "Veliko tenisa, veliko košarke. Pa tek, boardanje pozimi, odbojka na mivki od letos poleti. Odbojka mi je bila vedno všeč, a je nikoli nisem igral, letos pa sem se je lotil. Všeč mi je kot šport, kjer ni toliko stika s soigralci kot, na primer, pri nogometu ali košarki. Brez rekreacije ne mine dan, saj moram vzdrževati kondicijo za košarko in druge športe."

TELEVIZIJA: "Televizijo gledam; od športa najraje velike prireditve, na

mesto. V Ljubljani je preveč gneče, jaz pa imam rajši mir. No, res je, da tega zadnje čase tudi v Velenju ni več toliko kot prej. Sicer pa se mi zdi, da se v Velenju malo dogaja za mlade; ni veliko koncertov, na primer. Kar se pa glasbene scene tiče, zagotovo Velenje vodi v slovenskem merilu, saj toliko skupin in pevcev, kot jih je pri nas, ni nikjer."

USPEH: "Največ bi mi pomenil uspeh v glasbi. To je uspeh glede mojih hobijev, sicer pa je pomembno imeti uspeh v ljubezni in potem stečejo stvari tudi na drugih področjih. V glasbi si postavljam visoke cilje in zame bi bil moj velik uspeh, če bi imel koncert na polnem stadionu ljudi, ki

Iz osebnega albuma

primer teniške, košarkarske, ne gledam pa nogometa. Nisem pa tako navdušen, da bi cele dneve presedel pred ekranom.

Sicer pa sem filmofil, rad pogledam dober film, bodisi v kinu ali na televiziji. S Katjo veliko hodiva v kino. Nisem preveč izbirčen glede žanra; če je dober film, mi je vseeno, kakšnega žanra je. Najraje gledam komedije, da me razvedrijo, zanima me tudi znanstvena fantastika. Na televiziji velikokrat gledam program Discovery, ker me zanima vesolje. Pred kratkim sem si kupil celo knjigo Vesolje v orehovi lupini, kjer je delovanje vesolja predstavljeno bolj za laike. Zanimivo je, da me v šoli fizika in matematika nista nikoli zanimali, v zvezi z vesoljem pa gre prav za ti dve vedi."

VELENJE: "Vsakdo rad pogleda po svetu, a verjetno se je najbolje vrniti domov. Velenje se mi zdi dobro

bi z mano peli mojo pesem. To je zagotovo nepopisen občutek."

ZABAVA: "To, kar sem prej omenil, koncert na stadionu, bi bila zame tudi največja zabava. Meni zabava ne pomeni le to, da se zbere družba prijateljev in žurira, pije. Moj koncert bi bil zame prava zabava, zadovoljstvo ob dobrem igranju. Nasploh se v življenju zabavam pri športu, s prijatelji, pri risanju, povsod, kjer najdem zadovoljstvo."

ŽIVLJENJE: "Ko gledam televizijo in vidim veliko nasilja in težav povsod po svetu, sem srečen, da je v Sloveniji tako, kot je. Očitno je pomembno, kje si rojen, kje živiš. To življenje, ki ga živim, in to, kar imam, je zame dovolj. Sem zelo zadovoljen človek. Seveda si želim vse mogoče, rad bi popravil kakšne napake, a to je sestavni del življenja in človek mora vedno imeti želje, načrte, sanje."

Diana Janežič

58-krat s kolesom na Paški Kozjak

V nedeljo, 10. novembra, je športno društvo zaključilo akcijo kolesarskih vzponov na Paški Kozjak, ki jo je začelo 1. septembra. Zaključno srečanje s podelitvijo nagrad najbolj vztrajnim kolesarjem je bila v planinskem domu na Paškem Kozjaku.

Prelepa jesenska nedelja je zvalila člane športnega društva, zagrizene kolesarje tudi na podelitev s kolesi in v očeh vseh drugih, ki so na Paški Kozjak prišli z drugimi prevoznimi sredstvi, so bili občudovanja vredni, saj vzpon že z avtomobilom ni preprost, kaj šele s kolesom. Največ vzponov je zabeležil naš sodelavec **Milan Kosednar** – na fotografiji – iz Klasirnice, ki je kar 58-krat prikolesaril na Paški Kozjak. Za nagrado je prejel kolesarski dres in prehodni pokal. Oba si je resnično zaslužil.

Kolesarski dres za **najmanj 20 vzponov** so si prikolesarili Drago Goršek, Peter Sever, Zdravko Cvikel, Gorazd Kovač, Anton Kaš, Rado Rednjak, Jože Jelen, Damjan Selan, Jože Kos, Marjan Mošmonder, Zdravko Podkoritnik in Damjan Sluga. Polo majice za več kot **10 vzponov** so prejeli Franc Rebernik, Martina Sluga in Nina Jelen. Modro majico za **7 vzponov** sta prejela Samo Korelec in Zvonko Šolinc, belo majico za **5 vzponov** pa sta prejela Srečko Ledinek in Boštjan Drev.

Vsem, ki so se trudili in vztrajno pritiskali na pedale, seveda veljajo vse čestitke!

Streljanje z zračno puško

V sredo, 20. novembra, je na strelišču strelske družine Mrož na Tomšičevi cesti potekalo prvenstvo podjetja v streljanju z zračno puško za leto 2002. Udeležilo se ga 8 moških in 2 ženski ekipi in skupno 42 posameznikov in posameznic.

Ekipa – moški:

1. Priprave, 608 točk, 2. Klasirnica, 536, 3. Zračenje, 524, 4. Jama Škale, 508, 5. Elektrostrojna dejavnost, 503, 6. Praktično izobraževanje, 493, 7. Jama Preloge, 477, 8. Strokovne službe, 461.

Posamezniki:

1. Mirko Junačko, Priprave, 164 točk, 2. Miran Šmarčan, Zračenje, 152, 3. Ivica Jurič, Jama Preloge, 151, 4. Franci Vovk, Strokovne službe, 150, 5. Vili Bobulč, Priprave,

Kegljanje

V kegljišču TE Šoštanj je bilo 4. novembra tekmovanje v kegljanju. Udeležilo se ga je osem moških ekip in dve ženski ekipi. Najboljše ekipe in posamezniki so se takole razvrstili na lestvicah!

Ženske:

ekipe – **1. IP HTZ, 509 kegljev**, 2. Strokovne službe, 369;

posameznice - **1. Marjana Vujat, 155**, 2. Marina Sušec, 123, 3. Marjana Hojan, 118 (vse IP HTZ);

Moški:

ekipe – **1. IP HTZ, 755 kegljev**, 2. Strokovne službe, 694, 3. Klasirnica, 689, 4. Priprave, 670, 5. Jama Preloge, 645, 6. Elektrostrojna dejavnost, 610, 7. Praktično izobraževanje, 578, 8. Jama Škale, 575;

posamezniki – **1. Mirko Junačko, Priprave, 207 kegljev**, 2. Branko Drev, Klasirnica, 206, 3. Vili Bovha, Strokovne službe, 203.

dj, vse foto Jože Grubelnik

150, 6. Marjan Nikolič, Priprave, 150.

Ekipa – ženske:

1. HTZ, 523 točk, 2. Strokovne službe, 375.

Posameznice:

1. Darja Kelher, IP HTZ, 164 točk, 2. Marina Sušec, IP HTZ, 162, 3. Jožica Peterlin, Strokovne službe, 104, 4. Marjana Vujat, IP HTZ, 102, 5. Darja Reher, IP HTZ, 95.

Koledar prireditev za

december

- ✓ razstavišče Barbara, do 20. decembra bo razstavljal svoje akrile **Zlati Prah**
- ✓ ERICo Velenje, razstava fotografij **Damjana Končnika**, ogled možen vsak delovni dan med 8. in 16. uro ali po dogovoru
- ✓ restavracija Mami, Velenjska Nama, razstava olj na platnu likovnega samouka **Saliha Bišičiča**, do 20. decembra

sreda, 4.,

- ✓ DIT, praznovanje dneva sv. Barbare, Muzej premogovništva Slovenije

sreda, 4.,

- ✓ ERICo Velenje, **Naših 10 let**, proslava ob desetletnici inštituta ERICo in podelitev laboratorijskega certifikata, Orgelska dvorana Glasbene šole Fran Korun Koželjski, ob 19. uri

petek, 20.,

- ✓ Premogovnik Velenje, **prednovoletno srečanje v Beli dvorani**

petek, 20.,

- ✓ Muzej premogovništva Slovenije, **nočni ogled muzeja z obiskom dedka Mraza**, ob 16. ure dalje

četrtek, 26.,

- ✓ planinska sekcija, tradicionalni, že 11. **Štefanov pohod** čez Paški Kozjak

torek, 31.,

- ✓ GOST, Restavracija Jezero Velenje, **silvestrovanje**, igra ansambel Goter žur band, ob 19.30

Zahvala

Ob boleči izgubi ljube žene, mamice in babice

Jelke PEČNIK

se iskreno zahvaljujem vsem sodelavkam, sodelavcem in sindikatu Premogovnika Velenje, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani, nam izrekli sožalje ter jo pospremili na zadnji poti.

Hvala vam za vso pomoč in darovano cvetje.

Stanislav in Sebastjan Pečnik

Zahvala

Ob nenadni smrti drage mame

Zinke Vrenčur

se zahvaljujem sodelavcem obrata Priprave za izrečena sožalja in denarno pomoč.

Lojze Vrenčur z družino

Zahvala

Ob smrti očeta

Baltazarja Pusovnika

se iskreno zahvaljujem sodelavcem Jamskega transporta za izrečena sožalja in darovano cvetje. Hvala Pihalnemu orkestru Premogovnika Velenje ter rudarjem za častno stražo.

Bojan Pusovnik z družino

Zahvala

Ob smrti moža

Maksimiljana Fijavža

se zahvaljujem njegovim sodelavcem v Pripravah in sindikalni podružnici Priprav za darovano cvetje, pomoč in izrečena sožalja.

Žena Helena

Rešitev nagradne križanke

Športnega društva Premogovnik Velenje, objavljene v Rudarju 8/2002, je geslo: **zimski preventiva športnega društva**.

Nagrajenci so:

1. nagrada Dobroslav Polenik, Tovarniška 2, 3325 Šoštanj,
2. nagrada Amel Jašić, Tomšičeva 25, 3320 Velenje,
3. nagrada Ivan Golež, Šercerjeva 15, 3320 Velenje.

Nagrajenci naj dvignejo nagrade na sedežu športnega društva v Beli dvorani v Velenju.

Čestitamo nagrajencem, vse bralce pa vabimo k reševanju nove nagradne križanke v tej številki Rudarja.

Protin

Starejši bodo bolezen prej prepoznali pod imenom giht ali putika, v strokovni literaturi pa jo imenujemo tudi urični artritis. Vzrok bolezni je v povečani koncentraciji sečne kisline v krvi, ki se v obliki kristalov nalaga v sklepkih in različnih tkivih – ledvicah, stenah krvnih žil in v podkožnem tkivu. Vse do danes so jo povezovali z uživanjem dobre hrane in pitjem prevelikih količin alkohola.

Pri primarnem protinu se pojavi višja koncentracija sečne kisline zaradi motene presnove purina ali motenega izločanja sečne kisline skozi ledvice. Pri tej obliki bolezni, ki jo ima večina bolnikov, je pogostejši tudi družinski pojav, ko imajo višjo koncentracijo sečne kisline in težave s sklepi tudi številni bolnikovi sorodniki.

Lahko pa se bolezen pojavi kot spremljevalka druge bolezni, predvsem krvnih bolezni, kronične bolezni ledvic ali zastrupitve s svinčcem.

Bolezen se pogosteje pojavlja pri moških. Epidemiološke raziskave so pokazale povišane vrednosti sečne kisline pri 4,8 odstotka prebivalstva, protin pa pri 2,8 odstotka moških in 0,4 odstotka žensk.

Prvi napad se lahko pojavi kadarkoli, najpogosteje pa v starosti 50 let. Pri ženskah pogosto sovпада s prenehanjem menstrualnega ciklusa.

Raven uratov v serumu je določena z dednimi dejavniki in je odvisna od diete, telesne teže, hemoglobina, koncentracije beljakovin v serumu in drugih pogojev.

V glavnem je posledica razgradnje purinov, ki nastajajo pri razgradnji beljakovin ali pa jih v organizem vnesemo s prehrano. Skoraj 60 odstotkov sečne kisline v telesu se dnevno nadomešča z novo ustvarjeno v procesu presnove. Približno 2/3 na novo ustvarjene sečne kisline iz telesa izločimo prek ledvic.

Okoli polovica bolnikov s primarno obliko bolezni tvori velike količine sečne kisline, pri večini pa je prisotno povečano izločanje sečne kisline v 24-urnem urinu tudi takrat, ko je bolnik na dieti brez purina. Mehanizmi povečane tvorbe niso popolnoma pojasnjeni, v glavnem pa jih pripisujejo motnjam v delovanju nekaterih presnovnih encimov.

Povečana koncentracija je lahko tudi posledica v delovanju ledvic, ko sta

moteni funkciji filtriranja in srkanja. Na laboratorijsko vrednost uratov v serumu vpliva tudi metoda določanja, zato je treba vedeti normalne vrednosti posameznega diagnostičnega laboratorija.

Hitro napadeni sklepi

Akutni napad protina je zelo hiter. Navadno prizadene le en sklep; najpogosteje sklep na stopalu, gleženj ali koleno. Palec na nogi je prizadet kar pri 75 odstotkih bolnikov. Kasneje se z razvojem bolezni lahko javlja tudi prizadetost sklepov na zgornjih okončinah, ramenskih sklepov, le izjemoma kolkov, medeničnih ali hrbteničnih sklepov. Najprej so vedno prizadeti sklepi, ki so hladnejši od centralnega dela telesa, kar olajša kristalizacijo soli sečne kisline. Kristali nastajajo tudi v uhljih in drugih hladnih delih telesa.

Močna bolečina in oteklina se razvijeta v nekaj urah, vzporedno pa se zmanjša tudi funkcija prizadetega sklepa. Skoraj vedno se akutni napad pojavi prek noči, brez zdravljenja pa traja nekaj dni. Simptomi spontano postopoma izginejo, delovanje sklepa se v celoti povrne in do naslednjega napada je bolnik praktično brez težav.

Ob napredovanju bolezni trajajo nezdravljeni napadi dlje, pojavljajo se pogosteje in prizadenejo več sklepov. Z leti postanejo sklepi tudi trajno okvarjeni. Pojavi se lahko huda, kronična oblika bolezni z nastankom motečih deformacij. Nalaganje uratov v sklepih in kitah povzroča okvare in močno zmanjša gibljivost sklepov. Ob sklepih lahko pod kožo tipamo trde vozličke kristalov, ki jim pravimo tofi. Lahko jih najdemo v podkožju okoli komolcev, uhljih, lahko pa se tvorijo tudi v ledvicah in drugih organih. Koža nad njimi se lahko občasno predre. Izloči se bela gosta kredasta vsebina.

Paziti moramo, da obolenja ne zamenjamo za

vnetje kože, ognjoka podkožja, vnetja ven z razvojem tromboze ali vnetja tetiv z nalaganjem kalcija.

Pojavijo se tudi drugi simptomi – vročina, mrzlica, splošno slabo počutje in pospešen srčni utrip. V razvoju akutnega napada imajo pomembno vlogo sprožilni faktorji. Na pojav nedvomno vpliva dieta, predvsem uživanje večje količine alkohola ali z beljakovinami bogatih živil. Sproži ga lahko tudi manjša poškodba, kirurški poseg, utrujenost, stres ali bolezen.

Dosledno in dolgotrajno zdravljenje

Diagnozo protina postavimo na osnovi značilnih bolezenskih znakov. Pomemben je klinični pregled in ocena prizadetosti sklepa. K diagnozi pripomore določitev serumske koncentracije sečne kisline, ki pa je lahko tudi med akutnim napadom normalna. Nedvomno pa bolezen potrdimo s prisotnostjo značilnih igličastih uratnih kristalov v vzorcu sklepne tekočine.

Bolnika moram najprej rešiti bolečine. Z zdravili bomo zmanjšali tudi lokalno vnetje. Vrsto let so uporabljali kolhicin, ki je zelo učinkovit, žal pa v večjih odmerkih povzroča resne stranske učinke, tudi okvaro kostnega mozga.

opravičuje rednega jemanja zdravil, saj je tveganje zaradi stranskih učinkov preveliko. Le kadar je močno povečana tudi količina sečne kisline v urinu, se bomo odločili in bolniku predpisali zdravila.

Ob bližajočih se praznikih, ko se bodo mize šibile od dobrot in bodo pokali zamaški, bomo ohranili zmernost, saj je najlepše v nov dan stopiti zdrav in brez težav.

**prim. Janez Poles,
dr. med.-internist**

Danes najpogosteje uporabljamo nesteroidna protivnetna zdravila.

Učinkovito zmanjšajo bolečino ter oteklino prizadetega slepa. Zdravilo lahko v sklep tudi vbrizgamo, kar nekoliko pospeši zdravljenje.

Zelo pomembno pa je, da preprečimo ponovitve napadov in zavremo napredovanje bolezni.

Potrebno je zadostno uživanje tekočine – vsaj dva litra in pol dnevno. Alkoholnim pijačam se moramo povsem izogniti. Pozorni moramo biti na prehrano in omejiti vnos živil, ki so bogata z beljakovinami. Poseben problem predstavlja prevelika telesna teža. Ko bolniki shujšajo, se koncentracija sečne kisline spontano zniža in pogosto celo normalizira.

Pogosta ponavljanja napadov zahtevajo resno, dosledno in dolgotrajno zdravljenje. Pogosto uporabimo kombinacijo zdravil. Enostavno bi lahko načrt zdravljenja razdelili v dva dela: nekaj proti akutni bolečini in nekaj proti ponavljanju napadov.

Bolniki s hudimi ponavljajočimi napadi jemljejo nizke odmerke kolhicina, ki jih kombinirajo z nesteroidnimi protivnetnimi zdravili.

Kombinacija sama ne prepreči in ne pozdravi okvarjenih sklepov, ki nastanejo zaradi nalaganja kristalov. Bolnikom z okvarjeno funkcijo ledvic ali jeter jo odsvetujejo, saj poslabša funkcijo prizadetih organov.

Alopurinol zavira nastajanje sečne kisline v telesu. Koristen je za bolnike, ki imajo povišano raven sečne kisline v krvi, ledvične kamne ali okvaro ledvic. Žal lahko povzroča želodčne težave, neugodno vpliva na bela krvna telesa in jetrne celice.

Ob zmanjšanju koncentracije sečne kisline se postopno zmanjšajo tudi tofi v uhljih, rokah in nogah. Velike

tofe, ki groze s predrtjem, je bolje odstraniti kirurško.

Samo povečana koncentracija sečne kisline brez bolezenskih znakov ne

Lažni svetovi

3. decembra se bo izteklo mesec boja proti zasvojenosti z drogami, v katerem je številne akcije vodil Urad za droge pri vladi Republike Slovenije.

Droge so snovi, ki spreminjajo čutne in čustvene zaznave. Zato jim pravimo psihoaktivne snovi. Droge so lahko poživila, pomirjevala, sredstva za lajšanje bolečin, vse kemične spojine, ki naredijo zaznavanje sveta lepše, kot je to v resnici.

Ko sprašujemo odvisnike, kako so zabredli v narkomanijo, jih večina odgovarja, da so drogo potrebovali, da jim je hitro in brez napore olajšala stiske, konflikte, težave in slabo počutje. Droga je zelo hitro napredujoče zdravilo, ki navidezno odpravi problem in naredi neprijazen svet rožnat in pol ugodja.

Vendar je olajšanje le tako dolgo, kolikor traja učinek druge. Prav tako hitro sledi povratek v neprijazno realnost in nerešene probleme. Da bi spet prišli do zelo dobrega počutja, je treba ponovno poiskati drogo in se omamiti. Tako se za doseganje nekaj trenutkov ugodja začnejo kopičiti stari in novi problemi, ki niso nikoli ustrezno razrešeni. Začarani krog je sklenjen.

Preprečevanje bolezni odvisnosti se začne v družini. **Starši** so majhnemu otroku vzor, ki ga posnema. Vedenje staršev v stiski in načini reševanja problemov so otrokova prva šola. Otrok drugega načina ne pozna in si bo tako vedenje zapomnil.

Šola je s svojimi programi preprečevanja narkomanije sicer koristna vzgojna institucija, vendar so vedenjski vzorci v otroku že zasidrani. Starši so prvi, ki morajo svojim otrokom pokazati, kako se problemi rešujejo učinkovito in dokončno. Nihče ne more naših otrok obvarovati pred težavami, krivicami, zavrnitvami, izgubami in konflikti. Lahko pa jih naučimo, kako reševati stiske brez umetne blaženosti v omami.

Droge so dostopne komurkoli, za vsakim vogalom in kadarkoli. Naš otrok se jim bo izognil, če mu bomo pokazali z lastnim zgledom, da jih v življenju ne potrebuje. Takrat bo tudi v najhujši stiski rekel drogi **NE!**

Nov pravilnik o učinkoviti rabi energije

15. maja letos je v Uradnem listu Republike Slovenije izšel Pravilnik o toplotni zaščiti in učinkoviti rabi energije v stavbah. Veljati je začel 15. avgusta letos. Pravilnik prinaša precej novosti in sprememb tudi na področju rabe energije v stanovanjskih stavbah in tako zadeva skoraj vsakega državljan.

Po prejšnjih predpisih so bile določene dopustne toplotne prehodnosti posameznih gradbenih delov stavbe (zidovi, strop, streha, okna,...). Na osnovi teh toplotnih prehodnosti so se izračunale toplotne izgube, ki so bile osnova za dimenzioniranje ogrevalnega sistema. V novem pravilniku pa je za stavbo kot celoto **predpisana količina energije, ki je potrebna za letoletno ogrevanje**. To je bistvena novost, ki je doslej ni bilo.

Ta, **stavbi dodeljena** energija, je nekakšna karakteristika stavbe. Odvisna je od faktorja oblike stavbe in od tlorisne površine ogrevanih prostorov. Faktor oblike je razmerje med obodnimi površinami stavbe in prostornino, ki jo te površine oklepajo. Pravilnik obravnava stavbo kot celoto in ne več po posameznih sklopih. Ustrezno rabo energije mora projektant dokazati z izračunom.

Tudi po novem pravilniku je zato treba izračunati vse toplotne tokove skozi stavbo, torej izgube zaradi prevoda toplote skozi ovoj zgradbe in toplotne izgube zaradi prezračevanja. V energijski bilanci ne smejo manjkati energijski tokovi, ki poleg toplote iz kurilne naprave še prihajajo v stavbo. To so **notranji energijski dobitki**, ki jih prispevajo sončno sevanje, razsvetljava, gospodinjski stroji in naprave, pa tudi toplota, ki jo oddajamo ljudje. Od toplotnih izgub odštejemo toplotne dobitke in dobimo energijo za ogrevanje. **Ta energija mora biti enaka ali manjša od stavbi dodeljene energije**.

Pri stavbah, ki imajo veliko zunanjih površin v primerjavi s prostornino, so tudi toplotne izgube večje. Podobno je pri stavbah z velikimi steklenimi površinami. Take povečanè toplotne

izgube si stavba lahko privošči samo, če jih kompenzira na nek drug način, na primer z debelejšo toplotno izolacijo ali večjimi dobitki pri sončni energiji. Pomembni so torej vsi energijski tokovi skozi stavbo.

Naj navedem še nekaj konkretnih določb, ki so zanimive tako za novograditelje kot za tiste, ki bodo želeli pri svojih hišah in stanovanjih izvesti večja vzdrževalna dela, zamenjave ali dograditve. Izjema so lahko na primer le fasade ali drugi deli zgradbe, pri katerih je treba upoštevati tudi pogoje varstva kulturne dediščine.

- ✓ Pri stavbah z največ štirimi stanovanji in kjer so pogoji za izkoriščanje sončne energije za pripravo tople vode, je treba predvideti vgradnjo cevnega razvoda za povezavo med streho in kotlovnico.
- ✓ Če menjamo strešno kritino in toplotno izoliramo streho, je to treba narediti skladno z novim pravilnikom.
- ✓ Če se odločimo za zamenjavo oken, morajo nova okna spet izpolnjevati zahteve novih predpisov (toplotna prehodnost zasteklitve ne sme biti večja kot $1,4 \text{ W/m}^2\text{K}$ in toplotna prehodnost okna kot celote, skupaj z lesenim ali s plastičnim okvirjem, ne večja od $1,6 \text{ W/m}^2\text{K}$). Vse zastekljene površine, razen tistih, ki so obrnjene na sever, morajo biti z zunanje strani zaščitene proti sončnemu sevanju.
- ✓ Pri zamenjavi ogreval (radiatorjev) je treba na nova ogrevala vgraditi tudi termostatske ventile, če je površina ogrevanega prostora večja od 6 m^2 .
- ✓ S tem, ko je znana letna raba energije za ogrevanje, je mogoče eno-

stavno izračunati tudi stroške ogrevanja in se pri morebitnem nakupu stanovanja ali hiše odločati tudi po tem kriteriju.

Pri uporabi novega pravilnika ne bi smelo biti pomislekov zaradi strožjih predpisov o rabi energije, ne pri novogradnjah in ne pri obnovi obstoječih zgradb. Cena je res nekoliko višja zaradi boljše in s tem tudi dražje toplotne izolacije ali bolj kvalitetnih oken.

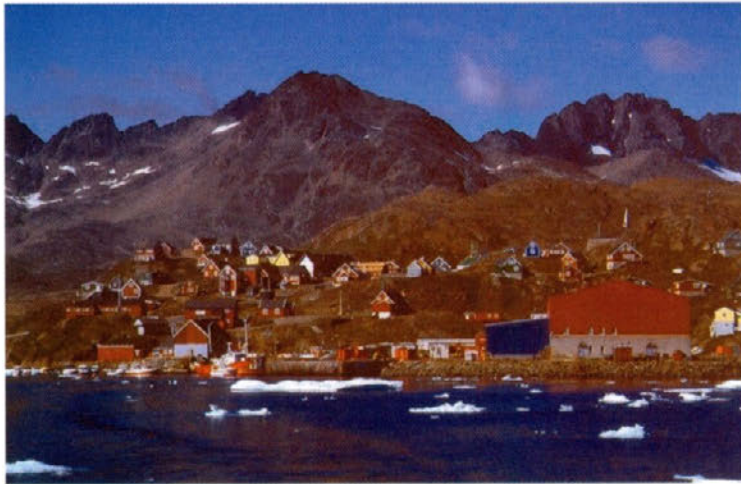
Hiše pa ne gradimo samo za nekaj let, ampak običajno za celo življenje. Denar, vložen v boljšo toplotno izolacijo, se nam povrne v nekaj letih s prihrankom pri gorivu oziroma pri energiji za ogrevanje. Še prej se nam obrestujejo kvalitetna okna in mnogo drugih hišnih investicij v bolj smotrno rabo energije in v boljše bivalne razmere.

Očitna je usmerjenost zakonodajalca v učinkovito rabo energije. Za podporo temu pravilniku so bili na novo zbrani številni klimatski podatki, ki se sedaj ne nanašajo več na klimatske cone, ampak na katastrske občine. Spremenjene so projektne zunanje temperature. Višje so, kot so bile v prejšnjih predpisih.

Raba energije močno pritiska na okolje. Če želimo zmanjšati ta pritisk in upoštevati sprejete mednarodne obveznosti pri varovanju okolja, bodo potrebni še drugi konkretni koraki na tem področju. Pravilnik za sedaj še ne postavlja nobenih normativov pri pravi tople sanitarne vode, niti ne posega v področje ogrevalnih naprav, kjer so prav tako še možni energijski prihranki. Pripravljajo se tudi energetske izkaznice za stanovanjske stavbe.

Anton Juršnik, energetski svetovalec

Podobe severa

V naslednjih tednih si na hodnikih inštituta ERICo na Starem jašku lahko ogledate razstavo fotografij, ki jih je avtor **Damjan Končnik** posnel med svojimi popotovanji po Islandiji in Grenlandiji.

Damjan Končnik je sicer magister kemijske tehnologije in je zaposlen v ERICovem Oddelku za tehnološke storitve in svetovanje, potovanja in fotografiranje pa sta njegova konjička že vrsto let. Prepotoval je precej dežel, najbolj pa ga navdušujejo "severna obzorja" - Škotska, Skandinavija, Islandija, Grenlandija.

Za prihodnje poletje, ko se bo večina ljudi spet podala na obale južnih morij, načrtuje obisk Pribaltskih držav. Damjan tuje pokrajine odkriva največkrat s kolesom ali peš, kot planinski vodnik pa je prehodil tudi veliko slovenskih gora. S fotografijami, ki jih je postavil na ogled, nam skuša približati čar severa.

V svoj objektiv je ujel vse glavne značilnosti oddaljenih dežel. Vulkani, gejzirji, fjordi, barvita naselja, islandski poniji in druge podobe vabijo k ogledu!

telkom
 sistemi d.o.o.
v e l e n j e

V nakup vam ponujamo

razne telefonske aparate ter opremo in **sklenitev vseh Mobitelovih naročniških paketov - akcijske cene za sklenitev ali podaljšanje naročniških razmerij**

OSVOJITE SVET
S CENEJŠIMI
MEDNARODNIMI
TELEFONSKIMI
POGOVORI

PONUJAMO VAM UGODEN NAKUP

MOBILNIH TELEFONOV
RAZLIČNIH ZNAMK

Zaposlenim v poslovnem sistemu Premogovnik Velenje omogočamo obročno plačilo prek osebnih dohodkov.

Ponujamo vam:

GSM telefonske aparate, mobi pakete, mobi kartice, brezvrvične telefonske aparate Siemens, navadne telefonske aparate raznih proizvajalcev, dodatno opremo za GSM aparate, servisiranje telefonskih IN GSM aparatov.

PRI NAS LAHKO SKLENETE NAROČNIŠKO RAZMERJE ZA CENEJŠE TELEFONIRANJE V TUJINO.

Vabimo vas, da nas obiščete v poslovnih prostorih v Kersnikovi 13 v Velenju. Lahko nas tudi pokličete na telefonsko številko 58-72-400 ali na interno številko 22-00.

PRODAMO Celje, enoinpolsobno stanovanje, novogradnja, 47 m², 1. nadstropje, KTV, cca 10 MIO SIT.

PRODAMO Bočna, dvosobno stanovanje, 59 m², mansarda, delno opremljeno, obnovljeno 1991, cca 4,2 MIO SIT.

PRODAMO Velenje Gorica, trisobno stanovanje, 86 m², 1. nadstropje, KTV, prodamo ali menjamo za 1,5-sobno stanovanje ali garsonjero.

PRODAMO Kavče, gradbena parcela v velikosti 642 m², z urejeno gradbeno dokumentacijo (plačani vsi prispevki) in vso infrastrukturo, 4,5 MIO SIT.

PRODAMO Dobrovlje pri Nazarjah, gradbena parcela v velikosti cca 1.500 m², z urejeno lokacijsko dokumentacijo in vso infrastrukturo, 3 MIO SIT.

PRODAMO Sp. Kraše - Nazarje, stanovanjska hiša z manjšo delavnico, nedokončana (fasada), vseljiva takoj, olje, KTV, tel., asfalt do hiše, 15 MIO SIT.

PRODAMO Zreče, samostojna enodružinska stanovanjska hiša tip Lumar 153 (velikosti 217,79 m²).

PRODAMO hiše v Andražu nad Polzelo, na Polzeli, v Ravnah pri Šoštanju, v Velenju, Škalah, manjšo kmetijo v Rečici ob Savinji in Lokovici, nedograjeni hiši pri Šmarju, na Prevaljah.

ODDAMO V NAJEM Nazarje, center, poslovni objekt (pisarne, delavnica, trgovina) cca 380 m², dostop z glavne ceste, urejena parkirišča.

IŠČEMO v Velenju več različnih stanovanjskih enot za prodajo ali najem ter enoinpol do dvosobno stanovanje (do 55 m²) po možnosti v pritličju ali prvem nadstropju oz. do petega nadstropja v bloku z dvigalom.

Mnogi nam zaupajo že vrsto let. Zaupajte nam še vi !

gsm: 041/665-223 tel: 03 898 16 00

HTZ
VELENJE,
I.P., d.o.o.

SIPO - SERVIS IN PROIZVODNJA OPREME
Vulkanizerska delavnica

OBUJTE SVOJ AVTOMOBIL V ZIMSKE PNEVMATIKE!

Artikel	Plačilni pogoji
Avtoplašči ESKIMO S2 in S3 (zimski avtoplašči)	17% popusta pri gotovinskem plačilu ali 10% popusta pri plačilu na obroke
Avtoplašči INTENSA, EFEKTA, RAPIDEX R2	15% popusta pri gotovinskem plačilu ali 10% popusta pri plačilu na obroke
Avtoplašči GOOD YEAR, FULDA, BARUM, DUNLOP, PROTECT	5% popusta pri gotovinskem plačilu ali plačilu na obroke

Vse ostale vrste avtoplaščev nudimo po tovarniškem ceniku oziroma po predhodno dogovorjenem popustu pri našem dobavitelju.

Pri plačilu na obroke je minimalna vrednost obroka 6.000,00 SIT, največje število obrokov pa je šest. Pri plačilu s čeki lahko plačate največ v treh obrokih.

Informacije: Vinko Grenko 12-18, Vlado Sredenšek 61-81.

Gost

TURISTIČNA AGENCIJA
Cankarjeva ulica (stekleni paviljon)
TELEFON: 897 32 80

TERME LENDAVA HOTEL LIPA

6. 12.- 29. 12. 2002 in 10. 1.- 2. 3. 2003

VIKEND PAKET 12.990 SIT (otroci do 12. leta bivajo BREZPLAČNO)
2 x polpenzion, svečana večerja, nočno kopanje, večerja v vinotoču, animacija,...

PORTOROŽ HOTEL LUCIJA

do 29. 12. 2002 in 6. 1.- 30. 3. 2003

3-DNEVNI PAKET ZA 2 OSEBI 17.990 SIT
3 x nočitev z zajtrkom, palačinka party, turnir v golfu, kreativne delavnice,...

PORTOROŽ HOTEL MARITA

do 23. 12. 2002

VIKEND PAKET 12.200 SIT
2 x polpenzion, kopanje, uporaba savn, vstop v igralnico Casino, taksa,...

MURSKA SOBOTA HOTEL DIANA

do 22. 12. 2002 in 9. 1. - 9. 2. 2003

VIKEND PAKET 10.990 SIT (BREZPLAČNO za enega otroka do 7 let)
2 x polpenzion, kopanje, savna, fitnes, izposoja koles, potep po Pomurju,...

LJUTOMER HOTEL JERUZALEM

do 29. 12. 2002

VIKEND PAKET 9.200 SIT (otroci do 13. leta bivajo BREZPLAČNO)
5-DNEVNI PAKET 21.990 SIT
7-DNEVNI PAKET 29.900 SIT
polpenzioni, neomejeno kopanje v Banovcih in Radencih, animacija,...

PREDBOŽIČNI IZLETI

7., 14., 21. decembra - predbožični Dunaj 6.000 SIT
14. - 15. decembra - predbožični Dunaj s koncertom 21.000 SIT
14. decembra - Kraljevsko jezero in Salzburg 7.700 SIT

NOVOLETNI PROGRAMI

LIGNANO, 3 dni, 64.000 SIT,
BLATNO JEZERO, 3 dni, 44.000 SIT,
RIM, 3 dni, 53.000 SIT,
RIMINI, 3 dni, 25.800 SIT,
BEOGRAD, 4 dni, 23.900 SIT,
SARAJEVO, 4 dni, 40.900 SIT

**BOGAT IZBOR PROGRAMOV NA SLOVENSKI IN HRVAŠKI OBALI TER
ZIMSKIH SMUČARSKIH PROGRAMOV!**

AVTOR: DUŠAN KOVAČIČ	MRTEV ČLOVEK	VODILNA ANGLEŠKA ČASOPISNA AGENCIJA	JUDOVSKI NAUK IZ SREDNJEGA VEKA
DELNO ALI POPOL. ZA- KRITJE NE- BES. TELESA			
MATI OLIMPIJSKIH BOGOV V GRŠ. MITOL.			
LUBJE			
IGRALKA RINA			
GRENKI ZE- LIŠČ. LIKER			

	MATEMA- TIČNI ZAPIS	TOVORNJAK	VODA, KI PRITEKA IZPOD SKALE	TAJDA LEKŠE	PRINCIP GROBO DO- MAČE SUK- NJE, RAŠEVINA							DROG NA VOZU ZA VPREGANJE ŽIVALI	LEGLO, GNEZDO	NOVINAR IN TV UREDNIK PEČKO	NAVDU- ŠENJE	DVORANA ZA PREDVA- JANJE FILMOV	UMETNA PODOBA GOLEGA TELESA
SKRAJ- NOST, PRETI- RANOST									PAST ZA RAKE VOJAŠKA STOPNJA								
NAKLA- DALNIK									FERDO DELAK	ČLOVEK, KI MU JE ODVE- TA SVOBOD- DA GIBANJA							
JAPONSKA NABIRALKA BISEROV				ŠEF POLI- CIJE V ZDA ELKE SOMMER						DEL, ODSEK PIHALNI INSTRUMENT							
JUŽNO- AMERIŠKA DRŽAVA					GL. MESTO V BRITANJE ZRAK, OZRAČJE							OTOK, KI LEŽI SZ OD ZADRA	REŽISE BEKNA- ZAROV DUHOVIT DOMISLEK				STARA MATI
MINIA- TURNO DREVO								AMERIŠKI TENISAČ SAMPRAS	AKONTACIJA	GLAVNO MESTO JUGO- SLAVIJE							POLDRAG KAMEN TEMNO RDE- ČE BARVE
AMERIŠKA TROPŠKA KUKAVICA				PODSTREŠJE AMERIŠKI PEVEC PRESLEY						KAMEN ZA BRU- ŠENJE KOSTE			PINGVINU PODOBNA PTICA S. MORJA	VIKI GROŠELJ TRINOG, SAMODRŽEC			
KAR ZAVZEMA PROSTOR IN NAVADNO ŠE NIMA OBLIKE	BOŽJA HIŠA POPRAVA PRORAČUNA									KROKODIL S ŠIROKIM GOBCEM							
ČUDODELNA POSODA S KRISTUSOVO KRVJO					OTILIJA PRITOK BAL- HAŠKEGA JEZERA					DAVID IMPERL	ALENKA BIKAR SKLADIŠČE OROŽJA			NEKDANJA ITAL. VALUTA LUTKARICA VOGELNIK			
MARKO ELSNER			LASTNIK VI- KENDA ČRT KANONI										TV ZASLON ERNA MUSER				
SREDSTVO ZA SPORA- ZUMEVANJE									SKUTA ŽIVČNA NAPETOST PRED NASTOPOM					RUSKA TENISAČICA KURNIKOVA			
VOZNIK TAKSIJA										LETNI ČAS				AMERIŠKI JAZZIST KING COLE			
ALUMINIJ			STARŠ, KI "NOSI" HLAČE	MOČEN PREDIRLJIV GLAS	IZTOK REMS				IZVIR	ENRICO CARUSO RUSKA IGRALKA SAVINA							
REKA V SREDNJI ŠVICI, LEVI PRITOK RENA					AMERIŠKI PESNIK (PHILIP) NATRIJ												
ANGELA OČEPEK																	
PROTI- SLOVJE																	
DRUGO NAJVEČJE JAPONSKO MESTO						SLANO JEZERO V SREDNJI AZIJI											PEVKA BARUCA

Nagrada križanka GOST Velenje
Napišite geslo iz križanke na dopisnico in jo do 11. decembra pošljite na naslov: Uredništvo Rudarja, Premogovnik Velenje, Partizanska 78, 3320 Velenje.

GOST bo za pravilno rešene križanke podelil naslednje nagrade:
1. nagrada: nedeljsko kosilo za 2 osebi v restavraciji Jezero
2. nagrada: 2 pizzi po izbiri v bistrotu Arkada Velenje
3. nagrada: 2 uri tenisa na TRC Jezero Velenje

KABALA skrivni judovski nauk iz srednjega veka; ISPA podstrešje; LEVINE, Philip ameriški pesnik, dobitnik Pulitzerjeve nagrade; ANTINOMIJA protislovje; OTMAR Pečko novinar in TV urednik; AMARO grenki zeliščni liker;

naj!

Vse naj, naj!

Prsut
kost, VP, 1 kg, MIP
3.890.-

Vita orange light
Good Food 1,5l
79.-

Cokolada Milka
mlečna, 100g
129.-

Alpsko mleko
3,2% 1l
139,-

Celje - skladišče

D-Per
65/2002

5000011139,9

COBISS

OSREDNJA KNJ. CELJE

hitro v

ponudbo

ZIMSKI PLAŠČI, JAKNE, BUNDE ZA OTROKE IN ODRASLE

20% POPUST

22. in 23. novembra 2002

NE IZPUSTITE MIKLAVŽEVE AKCIJE V ČASU
od 29. novembra do 5. decembra 2002

20% MIKLAVŽEV POPUST

na oblačila, igrače in športno opremo

Vabimo vas v Erine tekstilne trgovine
VELENJE: Nama, Velma, Zibka, Šport; SOSTANJ: Dolina;
ŠMARTNO OB PAKI: Oljka; MOZIRJE: Blagovnica

ERA, Trgovina z živilskimi in neživilskimi izdelki d.o.o., Prešernova 10, 3504 Velenje, www.era.si

BARVNI TELEVIZOR GORENJE 70 STP
top TTX, diagonala 70 cm, slika v sliki

POLOG 19.990,00 SIT + 12 x 6.482,00 SIT

GLASBENI STOLP PHILIPS FWC 380
tri stezni zvočniki, RDS, predvajalnik za 3 CD, 2 x 120 W

SUPER MODRA CENA
56.990,00 SIT

FRITEZA UFESA FR 2000
moč 1600 W, prostornina 2 l, nastavitve za odmrzovanje,
ročica termostata, ALU posoda

SUPER MODRA CENA
9.990,00 SIT

PRALNI STROJ GORENJE WA 1381-S

POLOG 17.990,00 SIT + 12 x 6.136,00 SIT

SUPER MODRA CENA
88.990,00 SIT

ADUT

Moj svet je moj dom

V prodajalnah ADUT vam nudimo:
Nakup na **6** ali **12** obrokov
za gospodinjske aparate in televizorje Gorenje,
ter **7%** popusta za belo tehniko Gorenje

Standard Velenje, tel.03/8988 780
Nama Velenje, tel.03/8988 750
ADUT Dravograd, tel.02/8770 071
ADUT Zagorje, tel.03/5661 029

ADUT Celje, tel.03/4288 590
ADUT Žalec, tel.03/7136 600
ADUT SL. Konjice, tel.03/7574 858
ADUT Mozirje, tel.03/5833 582